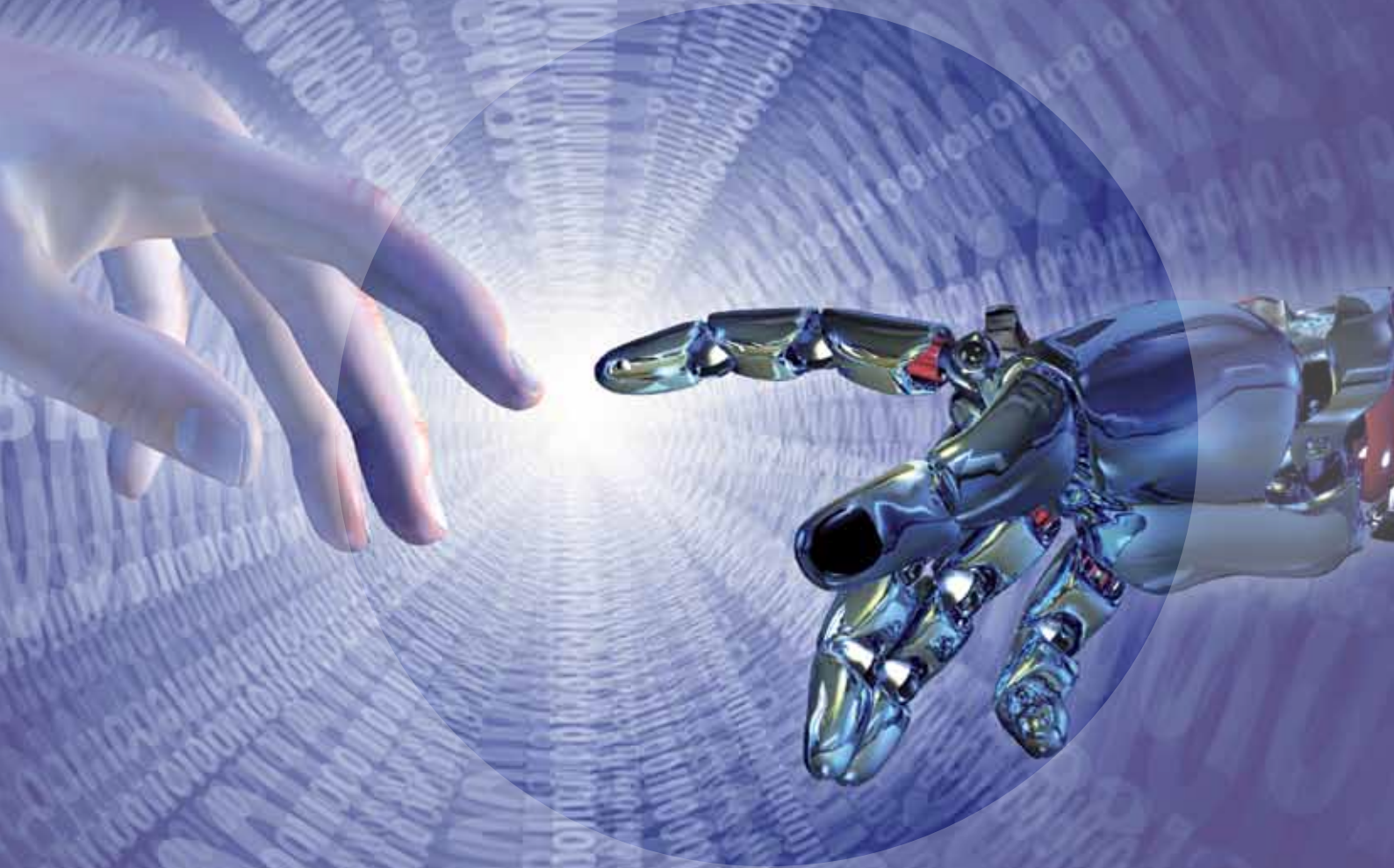

Promise

Voor Bijbels denken in de gezondheids(zorg) 27 jaargang nr. 2 (april 2011)

In dit nummer:

Van Adam tot Cyborg
De mythe van de supermens
Voodoo

Van Adam tot

Het verslag van een toespraak van drs Robert Jan Bleeker gehouden op de studiedag van het KNP op 27 november 2010 te Kesteren.

Geachte aanwezigen,

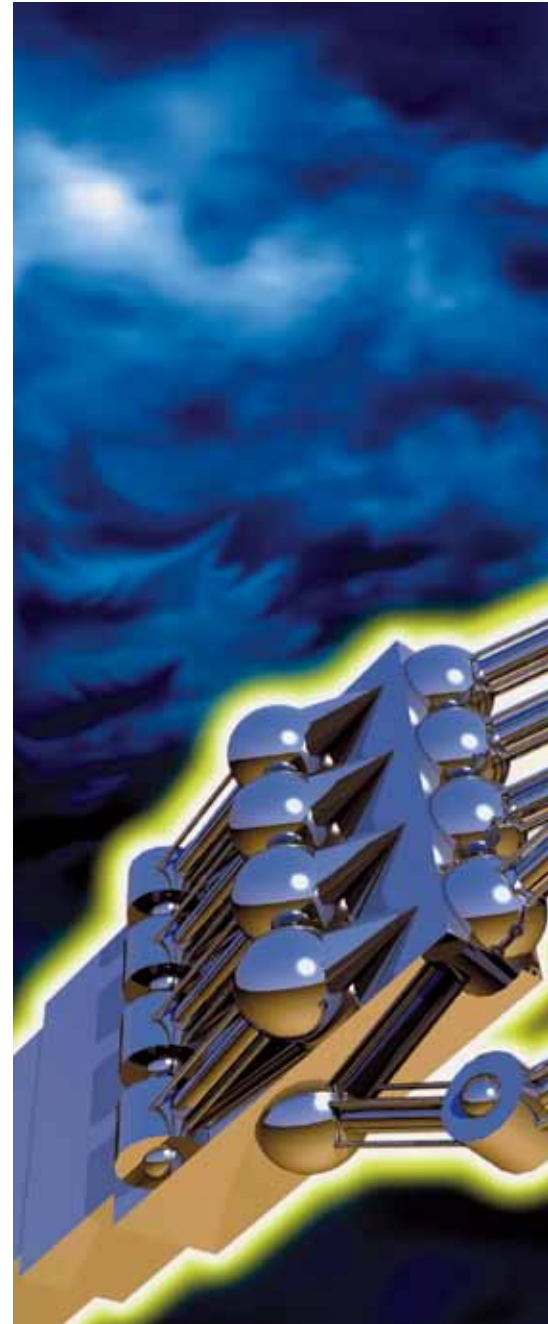
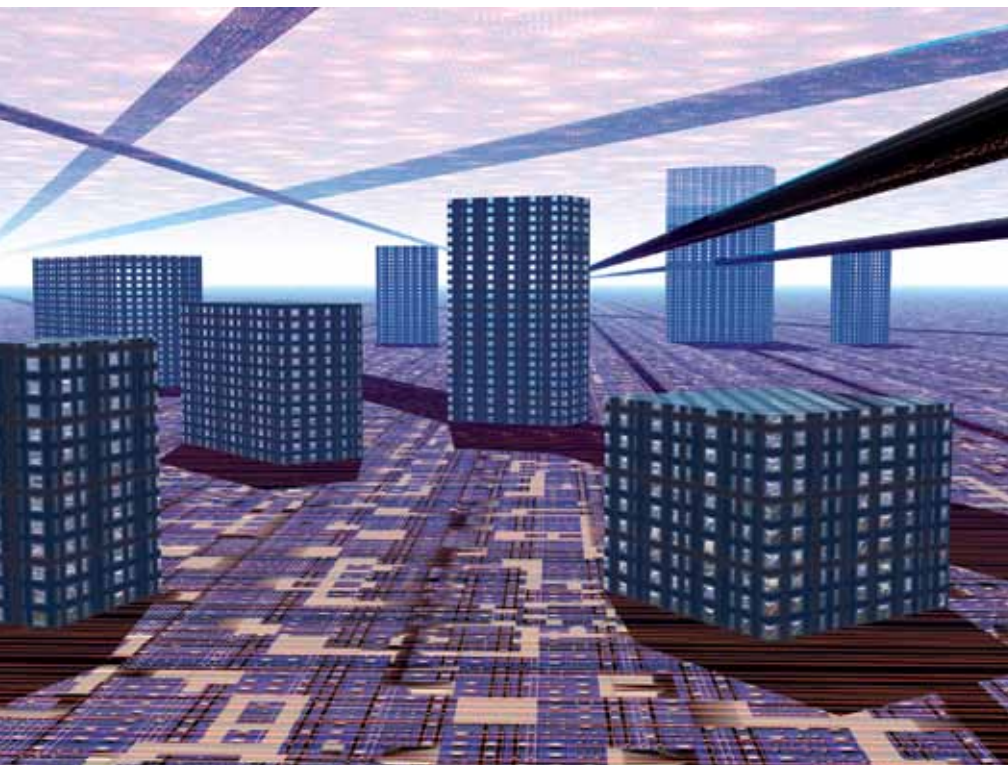
Reeds meerdere malen heb ik u op KNP-studiedagen gemeld dat we in historische tijden leven. De afgelopen twintig jaar hebben in de internationale politiek, de wetenschap en de informatie- en communicatietechnologie stormachtige, ja diepgaande, veranderingen plaatsgevonden. En volgens sommigen staan we nog maar aan de vooravond van nog grotere veranderingen. De tijd waarin we nu leven is zonder twijfel een van de belangrijkste perioden van technologische vooruitgang in de menselijke geschiedenis.

Het is bekend dat inmiddels een kwart van de wereldbevolking toegang heeft tot het internet. Een kwart van de wereldbevolking! Ongeveer 25 jaar geleden, in mijn studententijd, was een student die een computer had, nog een curiositeit. Ook zijn er meer dan 500 miljoen mensen geregistreerd op Facebook. De cijfers voor MySpace en Hyves heb ik niet, maar als je alles bij elkaar optelt kom je wereldwijd wel op ruim 750 miljoen mensen, wellicht

richting 1 miljard. En dat alles slechts in een paar jaar tijd.

Een paar maanden geleden zag ik op de Duitse televisie een reportage over de Touareg, een nomadenstam in Zuid-Algerije. Zij trekken door de bloedhete Sahara met hun kamelen en wat schamele tentdoeken. Maar de jeugd beschikt over de allernieuwste satelliet telefoons.

De hele wereld is nu binnen het bereik van het mobiele telefoonnetwerk. Het maakt niet meer uit waar je bent, je bent overal bereikbaar. En via Google Moon en Google Mars kunnen we in onze luie stoel met de laptop op onze schoot een gedetailleerd kijkje nemen op deze twee planeten. Wie had dit ooit gedacht? Alles gefotografeerd en in kaart gebracht. En er wordt al gewerkt aan Google Venus. Maar vanmorgen blijven we voorlopig even op de planeet Aarde. Mijn lezing gaat met name over de z.g. NBIC-technologieën, dat zijn convergerende technologieën; een samensmelting van nanotechnologie, biotechnologie, informatietechnologie en cognitieve wetenschappen. Het is een van de grootste uitdagingen voor de komende decennia voor de westerse samenlevingen. We zullen er allemaal mee te maken krijgen, of we willen of niet.

De titel van mijn lezing van 'Adam tot Cyborg' refereert aan de schepping van de mens. Ha-Adam, geschapen naar het evenbeeld van God, een perfecte creatie, de kroon der schepping.

Echter de wetenschap vindt dat de mens een product van evolutie is en dat de mens zeer beperkt is in zijn kunnen. De mens moet het bij voorbeeld in alle gevallen afleggen tegen de rekenkracht van de moderne computer. De prestaties van zijn ledematen zijn uiterst beperkt en we zijn

Cyborg

Het is bekend dat inmiddels een kwart van de wereldbevolking toegang heeft tot het internet.

relatief snel uitgeput. Ook zijn levensduur is eigenlijk veel te kort. Je wordt geboren, een paar decennia vergaar je kennis en levenswijsheden en weldra nadert alweer het stervensuur.

Maar volgens transhumanisten is dit tijdperk gauw voorbij, als het aan hen ligt. Ik kom daar straks uitgebreid op terug. Veel wat de transhumanisten voorstellen lijkt op science fiction, maar laten we de zaken heel serieus bekijken. Nog geen honderd jaar geleden vond men bijvoorbeeld een

reis naar de maan een volkomen belachelijk idee.

Voordat ik nu kort uitleg wat er met convergerende technologieën bedoeld wordt, wil ik eerst even de titel van mijn lezing verklaren. De suggestie gaat ervan uit dat

er sprake zou zijn van een soort evolutie, een opgaande lijn van verbetering in het weten, kennen en kunnen van de mens en van verbetering van de mens zelf. Natuurlijk is de wetenschap de afgelopen eeuwen enorm ontwikkeld, de mens is tot geweldige dingen in staat, maar dat betreft dingen en zaken die hij tot stand heeft gebracht en die de wereld gebracht hebben waar zij nu staat. Maar die mens zélf die deugt niet altijd, hij is geneigd tot alle kwaad. Dat hoef ik vanmorgen

hopelijk niet te benadrukken. Eigenlijk had er ook een vraagteken achter mijn titel kunnen staan. Want dat de mens op weg is om een beter mens te worden, daar geloof ik natuurlijk niets van, zoals uit deze lezing wel zal blijken.

Convergerende technologieën

Convergerende technologieën zijn, zoals gezegd, een samensmelting van nanotechnologie, biotechnologie, informatietechnologie en cognitieve wetenschappen. Met convergerende technologieën wordt de mens zelf geraakt, hijzelf wordt het onderwerp van wetenschappelijke vooruitgang. Deze convergerende technologieën raken dus het wezen van de mens, zijn persoonlijkheid, zijn identiteit. Met deze convergerende technologieën kun je de mens manipuleren en zelfs verbeteren. De mogelijkheden zijn legio en waar de ontwikkelingen eindigen kan niemand voorspellen of voorzien.

Veel van deze convergerende technologieën grijpen diep in de persoonlijke levenssfeer van de mens, en in zijn lichamelijke en informatiele privacy. De mens wordt hierdoor een speelbal van allerlei technologische ingrepen en nanotechnologisch en biotechnologisch geëxperimenteert. Kortom, hij kan tot een cyborg omgebouwd worden, een cybernetisch organisme. Wat is nu een cyborg? Een uitleg is wel noodzakelijk.

Cyborg

De term cyborg is in de jaren zestig in de wereld gebracht door een Amerikaanse onderzoeker op het gebied van ruimtevaart. In de jaren zeventig was een roman met de titel *Cyborg de basis voor de televisieserie 'De man van zes miljoen'*.

In de jaren negentig is het begrip cyborg bekend geworden door de Terminator, een actiefilm waarin Arnold Schwarzenegger de hoofdrol speelt als half mens, half computerachtig wezen dat alleen opdrachten uitvoert omdat er een bepaald computerprogramma in zijn hoofd gedownload is. Van buiten ziet hij er als een mens uit, maar in de film zie je, nadat hij een concurrerende cyborg hardhandig heeft uitgeschakeld, dat hij zijn eigen hardware ook even moet inspecteren en repareren. Zijn hele skelet bestaat namelijk uit een stalen geraamte. Hij beschikt o.a. over bionische ogen.

Onzin natuurlijk, maar we moeten niet vergeten dat Hollywood toch vaak heel scherp de technologische mogelijkheden van de toekomst ziet. En warempel, aan bionische ogen en oren werkt men momenteel al.

Nu zijn wij gelukkig nog niet zo geëvolueerd als de Terminator, maar wij maken in ons dagelijks leven gebruik van allerlei technologieën die het leven moeten veraangenamen en versimpelen.

Denkt u maar eens aan een bril of contactlenzen, een kunstgebit, een gehoorapparaat, alle mogelijke protheses en kunstmatige gewrichten, een pruik, een pacemaker, insulinepompen, rolstoelen, krukken en rollators, talloze medicijnen die lichaamsfuncties verbeteren, allerlei voedingssupplementen om toch maar jong te blijven, hersenimplantaten, plastische chirurgie, kunstspieren, kunstlongen, kunstharten, kunstnieren en kunstlevers. Sinds kort is er een kunstmatige alveoleklier en binnenkort, men is er mee bezig, een kunstmaag. En dat alles zal echt het einde nog niet zijn aan alle ontwikkelingen.

Maar toch maken al deze hulpmiddelen geen cyborg van ons. Een cyborg is een fysieke samensmelting van mens en machine, een wezen waarmee door computer gestuurde technologieën direct wordt ingegrepen in de menselijke persoonlijkheid, in de menselijke geest.

Deze technologie maakt grotendeels deel uit van het fysieke bestaan van de mens en bepaalt ook de voorwaarden voor zijn bestaan. Men heeft het daarom ook wel eens over de maakbare mens, een 'trans-human'.

De mens die door alle mogelijke technologische ingrepen tot een soort kunstmatig

In de jaren negentig is het begrip cyborg bekend geworden door de Terminator.

geproduceerde soort, een kunstmatig gekweekte mens, een kloon wordt, is geen onmogelijkheid meer. Nu al is het mogelijk om een designer baby (een tekenafel baby), volledig gemaakt en toegesneden naar de wens van de aanstaande ouders, zagezegd 'op de markt te brengen'. Dat hier natuurlijk allerlei gevaren aan verbonden zijn, moge duidelijk zijn. Gevaren voor onze menselijke waardigheid, voor ons geluk, voor bepaalde bevolkingsgroepen, maar uiteindelijk ook een gevaar voor onze vrijheidsrechten, de samenleving en de mensheid. Want als de grens tussen mens en machine

niet meer duidelijk is te trekken, dan verandert de mens in een soort bouwpaakket waaraan naar hartenlust geknutseld, gebouwd en verbouwd kan worden. De mogelijkheden groeien met de dag. Erger nog, het voortdurend oprekken van alle denkbare ethische grenzen is volop aan de gang. We hebben gezien waartoe dat in het Derde Rijk heeft geleid. De beruchte euthanasieprogramma's en de eugenetica-experimenten van de nazi's

hebben ons laten zien hoe diep de mens kan vallen.

En we moeten ook niet vergeten dat de ontwikkelingen zo snel gaan dat er nauwelijks tijd is voor publieke discussie over allerlei juridische en ethische aspecten, laat staan solide regelgeving. Wat er momenteel aan wetgeving voorhanden is, schiet hopeloos tekort en loopt achter op de feitelijke ontwikkelingen. Om over de politiek maar helemaal te zwijgen. De ontwikkelingen gaan momenteel zeer snel, razend snel. Dat is wat je ziet en hoort en leest als je je met deze materie bezighoudt. De Belgische transhumanist

Warwick had, zoals hij zelf zei, zes weken nodig om zijn hersenen te trainen om de verschillende signalen van zijn eigen arm en die van zijn vrouw te onderscheiden.

Philippe van Nederveelde zegt: “Wat de komende vier á vijf decennia op ons afkomt, kan ons verpletteren”.

“Onzin” zei ik net, over die cyborg, maar er is iemand die zich inmiddels wel als cyborg beschouwt. Hij heeft er zelfs een boek over geschreven: ‘Ik, Cyborg’. Zijn naam is Kevin Warwick, een buitengewoon creatieve Britse wetenschapper. Hij doet niet alleen experimenten in het lab, maar ook met zijn eigen lichaam. Hij laat elektronica communiceren met zijn zenuwcellen.

In 1998 liet hij een kleine chip in zijn arm implanteren die het mogelijk maakte om draadloos met een computer te communiceren. Hij wilde aantonen dat mensen en computers wel degelijk met elkaar kunnen communiceren zonder tussenkomst van allerlei apparatuur als muis of toetsenbord. Volgens hem zal dit in de toekomst nog veel meer gaan gebeuren.

In 2002 liet hij een tweede chip met honderd elektroden in zijn arm implanteren die intern verbonden was met zijn centrale zenuwstelsel, en extern met een netwerk van computers. Die computers

volgden hem overal waar hij ging, maar hij stuurde ook de computers aan door middel van signalen. Ook zijn vrouw liet een chip implanteren.

Door de computers die de signalen van de chips opvingen en met elkaar in verbinding stelden, kon het echtpaar via de computer ervaren wat de ander voelde, ook al bevonden beiden zich op een andere locatie. Als hij zijn vinger optilde, kon zijn vrouw dit voelen en andersom.

Warwick had, zoals hij zelf zei, zes weken nodig om zijn hersenen te trainen om de verschillende signalen van zijn eigen arm en die van zijn vrouw te onderscheiden.

Overigens moest de chip er na twee maanden uitgehaald worden, want er waren praktische problemen gerezen. Er trad namelijk kortsluiting op toen hij samen met zijn vrouw onder de douche stond. Maar desalniettemin ziet Warwick enorme mogelijkheden voor de beïnvloeding van menselijk gedrag. Zieken kunnen gemonitord worden door de computer, en epilepsiepatiënten en diabetespatiënten kunnen door middel van geprogrammeerde hersenimplantaten tijdig gewaarschuwd worden, zodat computers direct remedies

in gang zetten of zelfstandig huisarts en/of ambulance op de hoogte brengen.

Op YouTube staat een filmpje waarbij een Parkinson patiënt met behulp van zo’n implantaat bepaalde functies die hij niet meer beheerste, weer kon uitvoeren: recht lopen, praten en zelfs dansen. Er moet nog wel even aan de beveiliging gewerkt worden, maar uiteindelijk zal de kwaliteit van het leven erop vooruit gaan, aldus Warwick.

Waar eindigt de mens en waar begint de machine, vraag je je af. Volgens transhumanisten zal het onderscheid tussen mens en machine in het jaar 2100 volledig uitgewist zijn.

Twee grote bedrijven als Philips en Siemens zijn bezig met een project waarbij zij voortborduren op de resultaten van Warwicks experimenten. En in Amerika werkt een neurotechnoloog aan het project BrainGate, waarbij verlamde patiënten door middel van geïmplanteerde sensoren in de hersenen zich weer kunnen bewegen. Een positieve vorm van hersenmanipulatie!

Volgens technologiegoeroe Ray Kurzweil zullen rond het jaar 2030 nanobots in

onze hersenen leven, die ervoor zorgen dat we informatie steeds sneller verwerken. Ook zullen volgens hem zenuwcellen in de hersenen groeien op minuscule geïmplanteerde computerchips.

Maar terug naar ons onderwerp van vanmorgen: convergerende technologieën. Deze technologieën gaan over het beter of verbeterd functioneren van de mens. Het gaat om het menselijk prestatievermogen, zijn persoonlijkheidskenmerken. Het is een nieuwe revolutie in wetenschap en technologie.

Nanotechnologie

Nanotechnologie (Gr. nanos = dwerg) houdt zich bezig met materie op uiterst kleine schaal. Om u even een indruk te geven: 1 nanometer is 1/50.000 van de dikte van een menselijke haar, 1 miljardste meter. Onze voorstellingen van het concept 'klein' schieten hier tekort. Nanomaterialen kunnen in bijna elk product verwerkt worden.

Nanotechnologie wordt o.a. ingezet in de elektronica en chiptechnologie, maar ook in de wapenindustrie (nanosensoren), de farmaceutische industrie en de medische wetenschappen. De veelheid aan toepassingen is werkelijk onvoorstelbaar. Zo is het al mogelijk om met een gewone

injectie z.g. nanobots, dat zijn minuscule kleine en intelligente chipjes, in de bloedbaan te brengen. Deze nanobots gaan op zoek naar tumoren en kankercellen, en kunnen dan zelfstandig deze cellen te lijf gaan en afbreken. Geprogrammeerde nanobots kunnen dus ziekten opsporen. Chemokuren zijn dan niet meer nodig. Een intelligente nanopil (een capsule met een poedertje) kan een medische diagnose stellen en vervolgens de juiste medicijnen op de juiste plek in het lichaam brengen. We weten bijv. dat de ziekte van Parkinson ontstaat doordat bepaalde eiwitten 'zich verkeerd stapelen'. Op de universiteit van Twente doet men momenteel onderzoek naar hoe men deze stapeling met behulp van nanotechnologie kan tegengaan. Deze nanobots, niet groter dan onze bloedcellen, zullen binnen niet al te lange tijd onze lichaamsdelen 24 uur controleren, in goede conditie houden of, indien noodzakelijk, ter plekke repareren. Binnenkort zal het mogelijk zijn dat het menselijke oog door een nanotechnologische ingreep ook infrarood licht kan waarnemen. Moeten we dit allemaal maar goedvinden?

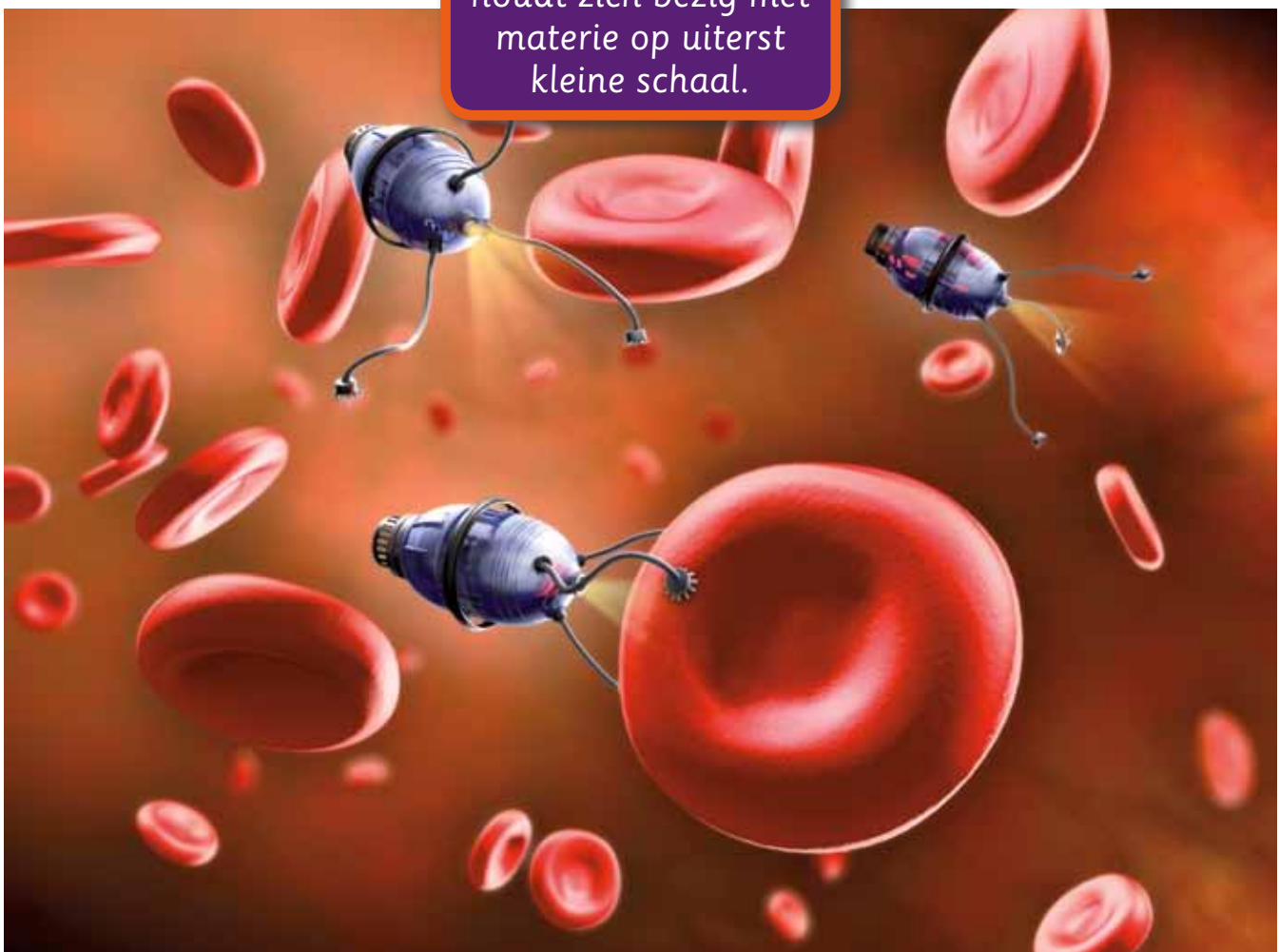
Nanotechnologie
(Gr. nanos = dwerg)
houdt zich bezig met
materie op uiterst
kleine schaal.

Nanotechnologie leidt ook tot nog snellere chips en dus nog snellere computers. Nanotechnologie en biotechnologie kunnen elkaar aanvullen en overlappen, met nog meer mogelijkheden in het verschiet. Nanodeeltjes kunnen nieuwe eigenschappen krijgen, waardoor het andere stoffen zijn geworden die in samenwerking met andere materialen een geheel nieuwe toepassing kunnen krijgen. Denkt u eens in wat dit bijv. voor de defensie-industrie en voor de militaire technologie aan gevolgen kan hebben: vijandige legers die nog eerder, sneller en effectiever uitgeschakeld kunnen worden.

In Nederland zijn er ongeveer 250 bedrijven die zich actief met ontwikkelingen en toepassingen van nanotechnologie bezighouden. En de overheid investeert er fors in.

Biotechnologie

Bij biotechnologie moeten we bijv. denken aan het DNA, het genenpaspoort, genetherapie, genetisch gemanipuleerd voedsel, biobrandstoffen, maar ook het klonen van dieren, in-vitro fertilisatie, stamceltherapie, grootschalig erfelijkheidsonderzoek tot aan nieuwe vormen van eugenetica. Biotechnologie is gebaseerd op het gebruik van cellen, micro-organismen en planten, om andere producten te creëren

voor industriële, medische en agrarische toepassingen.

In de jaren zeventig was biotechnologie overheersend in de voedingstechnologie of plant- en soortveredeling, later in de farmaceutische industrie en de geneeskunde. Maar nu heeft de biotechnologie zich op tal van terreinen gemanifesteerd, met name in de geneeskunde.

Vele publicaties waarschuwen juist hier voor de ongebreidelde ontwikkelingen op het gebied van de biotechnologie. De mens komt hier in gevaar. Maar voorstanders vragen zich af wat er verkeerd aan is als iedereen hier gelukkiger van kan worden. Als ziekten doeltreffend en snel te genezen zijn, kan daar toch geen verstandig mens tegen zijn? De ergste ziekten kunnen weldra bestreden worden met

eenvoudige en efficiënte technologieën. Voor elk probleem is er een oplossing. Ook hier, u begrijpt het, bestaan vele publicaties die waarschuwen tegen de uitwassen van de biotechnologie.

Informatietechnologie

Dit alles gekoppeld met informatietechnologie opent nog meer mogelijkheden. Informatietechnologie gaat over de ontwikkeling en toepassingen van computersystemen, over telecommunicatie, media en internettechnologie. We kunnen dan denken aan bijv. ambient intelligence, dat is alomtegenwoordige intelligentie, slimme of intelligente omgevingen die al onze behoeften, wensen en verlangens kunnen kennen zoals domotica, robotica, monitorsystemen en sensornetwerken, al

dan niet gestuurd door kunstmatige intelligentie.

Met name de monitorsystemen, intelligent cameratoezicht en sensornetwerken in combinatie met gedragswetenschappen kunnen ingezet worden voor grootschalige bevolkingscontrole, identificatiesystemen (de RFID chips) en agressiedetectie.

Als je deze talloze mogelijkheden combineert en in de praktijk brengt, kom je uit in een soort politiestaat, een digitale controlestaat die zijn weerga niet kent en hoogstwaarschijnlijk beheerst gaat worden door een gewetenloze elite van cybernetische slavendrijvers. Een wereld die alleen maar bestaat uit angstige zombies en gestuurd gedrag. Allemaal science fiction, zegt u? Tja, dat zeiden ze destijds van Jules Verne ook.

Cognitieve wetenschappen

De cognitieve wetenschappen houden zich bezig met de studie van de geest en de menselijke intelligentie. Als wetenschap zijn ze zeer interdisciplinair. Ook biologie, neurowetenschappen, computertechnologie en andere nieuwe ontwikkelingen spelen er een belangrijke rol in.

Er is ruimschoots literatuur voorhanden en wie de moeite neemt om zich hierin te verdiepen, slaat de schrik om het hart.

De mogelijkheden die bijv. de neurowetenschappen en de neurotechnologie bieden zijn onvoorstelbaar. Een voorbeeld: er zijn supermarkten in de VS waar klantgedrag wordt gemonitord en geanalyseerd vanaf het moment dat u binnenstapt.

Alles is er op gericht om uw verblijf zo aangenaam mogelijk te maken en met psychologische trucs u zoveel mogelijk impulsaankopen te laten doen. En als u uw boodschappen laat bijschrijven op uw bonuskaart, dan weten de intelligente computerprogramma's van de supermarkt hoe ze u de volgende keer nog beter kunnen verleiden tot nog meer aankopen.

We worden steeds meer slaven van een ontspoorde technologische samenleving.

Transhumanisme

Het transhumanisme baseert zich, het was wel te verwachten, op de evolutietheorie van Charles Darwin. Dit is alomtegenwoordig in de transhumanistische literatuur. Maar ook andere denkers zoals de Duitse antichristelijke filosoof Friedrich Nietzsche worden bij tijd en wijle met instemming geciteerd, evenals allerlei postmodernistische filosofen.

De term transhumanisme is in 1956 gelanceerd door de atheïstische evolutiebioloog Julian Huxley. Huxley was de eerste directeur van de Unesco en mede-oprichter van het Wereld Natuur Fonds. Een aantal jaren was hij ook president van de Britse eugenetica-beweging. Hij was een fel voorstander van allerlei soorten van

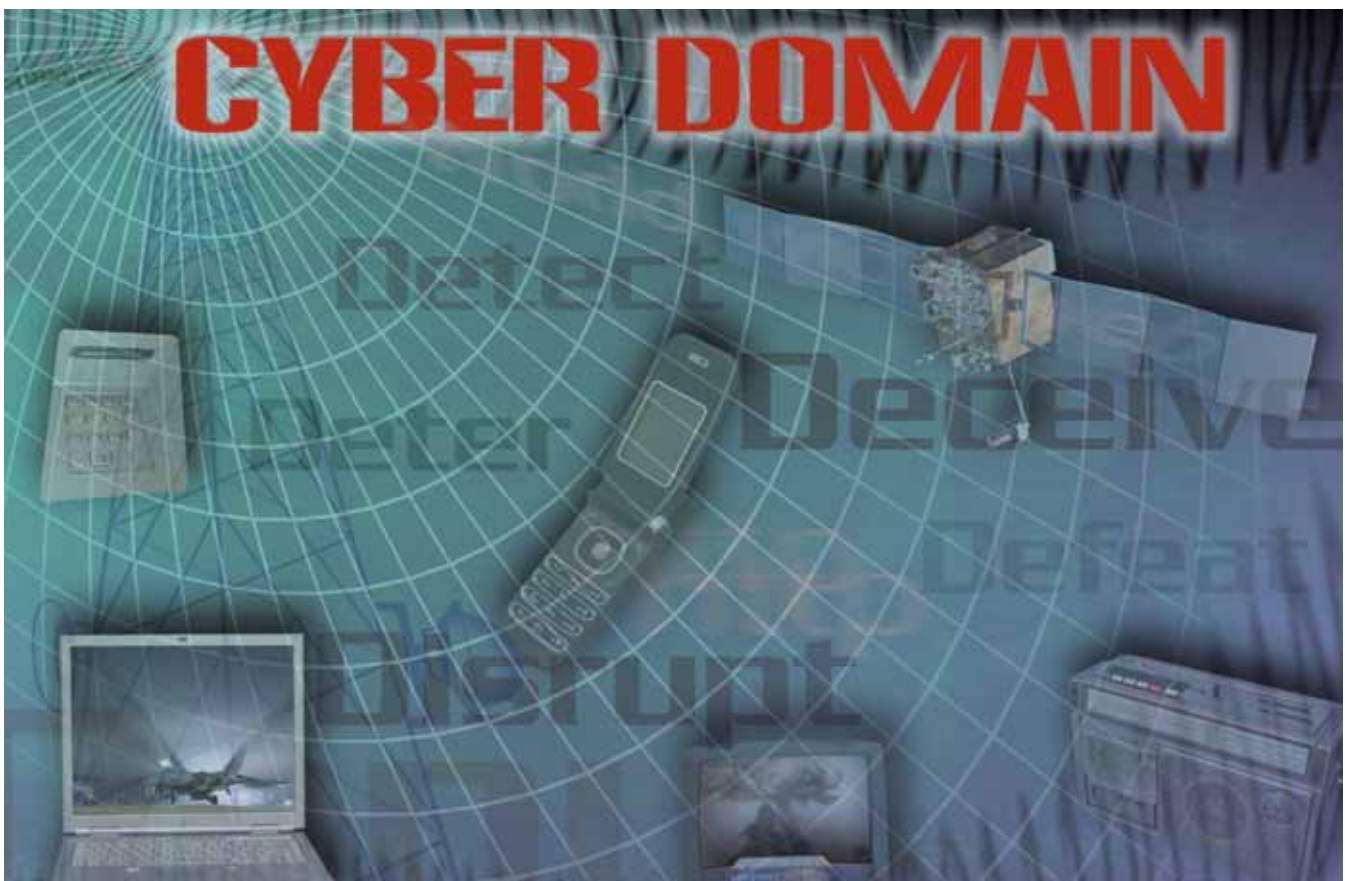
een nieuwe mens, een transhumane of posthumane levensvorm die het menselijke leven, zoals wij nu kennen, achter zich laat. In alle opzichten de fysiek en mentaal perfecte mens, de supermens. Transhumanisme is een convergentie, een samensmelting van evolutie, humanisme (volgens sommigen ook postmodernisme) en informatietechnologie. Dat alles op weg naar een supercivilisatie. Het transhumanisme staat een tamelijk extreme vorm van liberale biopolitiek voor, een soort eugenetica, maar dan in de positieve zin van het woord. Transhumanisme is dus geen religie of heilsleer, het is een rationele visie op de menselijke ontwikkeling, zo vinden zij zelf. Het gaat volgens de transhumanisten dus niet noodzakelijkerwijs om een beter mens, maar wel om een verbeterde mens. Ook positieve verwijzingen naar o.a. een wereldregering ben ik ettelijke malen tegengekomen.

geboortebepanking en bevolkingscontrole. In 1963 werd Huxley president van de Britse Humanist Association. Zijn grootvader was dikke vriendjes met Charles Darwin. Zijn broer Aldous Huxley was de schrijver van het boek 'Brave New World', u wellicht bekend.

Het transhumanisme is nog getalsmatig een kleine beweging, maar ze krijgt steeds meer invloed binnen de wetenschap en de politiek. In vele landen zijn er organisaties van transhumanisten actief. Aanhangers zijn vooral mannen uit de hogere lagen

van de samenleving en het zijn veelal agnosten of atheïsten. Binnen het transhumanisme zijn er diverse stromingen, de een wat conservatiever, de ander wat progressiever. Maar principieel zijn ze het in grote lijnen wel met elkaar eens. Zij hebben een ongebreidelde vertrouwen in de toekomst. Zij willen de evolutie in eigen hand nemen. Zij stellen dat de mens als biologisch wezen achterhaald is door de techniek. Binnen het transhumanisme gaat het dus niet om een nieuwe benadering van de mens, maar om de aankondiging van

Niet zo zeer de hulpmiddelen die ik eerder noemde en bedoeld zijn om het menselijk leven te veraangename spelen een rol binnen het transhumanisme, nee, men is uit op de versmelting van onze cognitieve vermogens met de techniek in de breedste zin van het woord. Ons IQ en ons EQ kan drastisch omhoog. Het gaat om superieure geestkracht, superintelligentie, lichamelijke onkwetsbaarheid en onsterfelijkheid. Volgens robotdeskundige Hans Moravec kunnen we over enkele decennia al onze

persoonlijke kennis en ervaringen downloaden naar een computer en kunnen we van onze kinderen exacte kopieën maken van onszelf.

Sommige transhumanisten laten zich invriezen om na ongeveer vijftig jaar, wanneer het juiste medicijn daar is, zich weer te laten ontdooien. Verouderen is een ziekte en de dood is een niet langer te tolereren lot.

Mensen met fysieke of mentale deficiënties kunnen met eenvoudige middelen 'opgelapt' worden. Dat mensen ook sociale wezens zijn, wordt meestal over het hoofd gezien.

Een aantal transhumanisten is ook geïnteresseerd in de kolonisatie van de ruimte: ruimtewoondorpen bedoeld tot verdere exploitatie van het heelal. Er zijn diverse websites waar dit 'prachtigs' allemaal op te bewonderen valt.

Veel transhumanisten zien ook heil in een soort gelukspil die iedereen die maar wil in kan nemen. En die z.g. gelukspillen bestaan er. In de jaren vijftig heeft de CIA daar uitgebreide experimenten mee gedaan op gevangenen, geestelijk gestoorde en ter dood veroordeelde gevangenen. Ook Lenin heeft begin jaren twintig korte tijd serieus nagedacht over de invoering van een geluksdrug. Er is niets nieuws onder zon. En hoeveel jongeren gebruiken er inmiddels extacy, ritalin, amfetamine en prozac als stimulerend middel of als drug? En sinds een tijdje is er een medicijn op de markt, Modafinil, dat het denkvermogen versterkt.

Gaan we dan toch richting Brave New World zoals Aldous Huxley beschreef? Een wereld waarin iedereen verplicht gelukkig

is omdat hij of zij de dagelijkse gelukspil in moet nemen?

Achtergrond

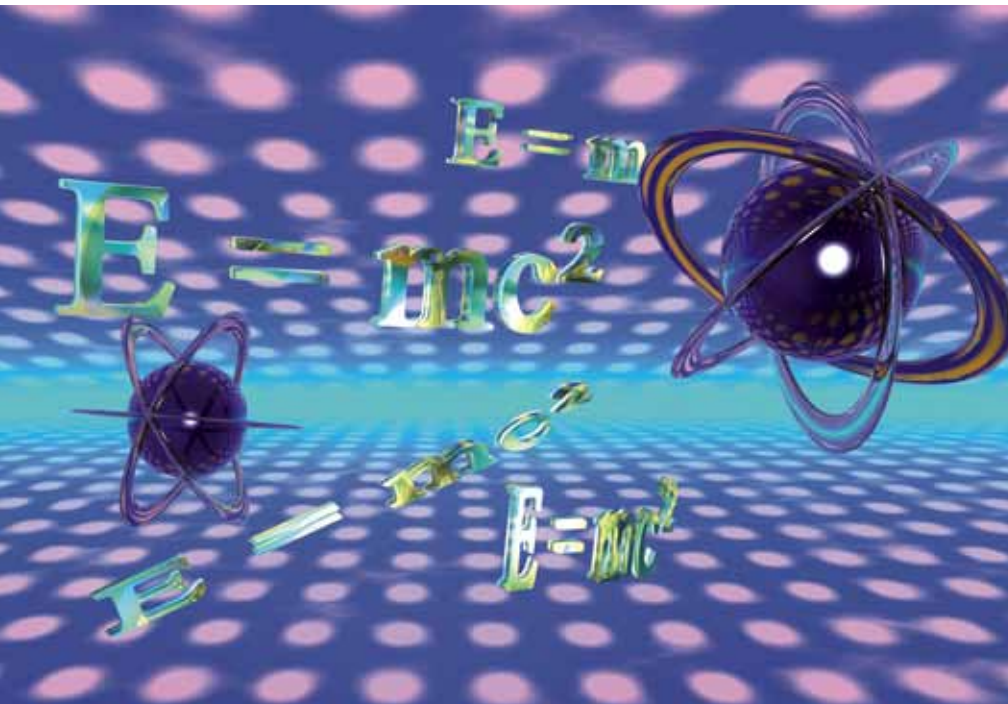
Wat is nu eigenlijk de beweegreden achter dit hele transhumanisme? Volgens sommige christelijke auteurs is het niets anders dan een hightech variant van het zoeken naar het verloren paradijs, de vergoddelijking van de mens, de aloude gnostieke drijfveer.

Bij sommige transhumanistische publicaties kom je een religieus taalgebruik tegen dat doet denken aan beschouwingen uit de mystiek, zoals we die kennen uit de middeleeuwen.

Onthoudt u ook de naam Ray Kurzweil, ook op YouTube te zien. Hij is de ultieme opinion leader binnen het transhumanisme en fervent voorvechter van kunstmatige intelligentie. En vergist u zich niet, deze man is op een verkeerde manier ongelooflijk slim. Hij zei ooit in zijn boek 'The Age of Spiritual Machines' dat de mensen 'god-achtige geesten worden die zowel in cyberspace wonen als in het materiële universum'.

Futuroloog Paul Ostendorf zegt: "Ik zie dat het heelal bezig is een God te maken. We evolueren. Eerst zullen we van Homo Sapiens verworden tot Homo Geneticus Manipulaticus. Maar we zullen verder gaan tot we alles weten. Tot we omnipresent zijn, omniscient (alwetend) en omnipotent. We zullen het eeuwige leven hebben. We zullen God zijn".

Max More, een andere transhumanist en oprichter van het World Extropy Institute in Californië, hield ooit een beschouwing over de opstand van satan tegen God.

Hij schreef dit onder de titel "In Praise of the Devil" waarin hij God beschuldigt van de verschrikkelijkste dingen en de duivel ophemelt "als bringer van nieuwe ideeën en nieuwe perspectieven in het streven naar waarheid".

Waarom schrijft iemand dit, vraag je je af? Toegegeven, het is een eenling binnen het transhumanisme, maar wat bezielt die man? Waarom deze uitbarsting van haat? Is het de diepte des satans? Op zijn website gaat More tekeer tegen elke vorm van godsdienst en citeert instemmend uitspraken van Nietzsche. Op andere sites wordt het begrip 'Übermensch' positief gewaardeerd.

De Belgische transhumanist van Nederland die ik eerder noemde geeft een onthullende kijk op de toekomst. In een interview in het Flux magazine van oktober

Uiteindelijk is de kern van het hele transhumanisme zelfoverschatting, zelfbevrijding, zelfverlossing en zelfvergoddelijking.

moeten we toch uiterst waakzaam zijn voor deze ontwikkelingen. We moeten er ook voor zorgen dat deze ontwikkelingen niet gekaapt worden door aanhangers van het transhumanisme. Ik denk dat we ons serieus erop moeten voorbereiden dat we een keer radicaal nee moeten zeggen tegen bepaalde ontwikkelingen. We accepteren veel te veel. Opmerkelijk is dat de vorige paus zich ooit in het openbaar uitgesproken heeft tegen het transhumanisme. Hij noemde het ‘vijand nummer één van het christendom’.

Uiteindelijk is de kern van het hele transhumanisme zelfoverschatting, zelfbevrijding, zelfverlossing en zelfvergoddelijking. Het is het aloude gnostische ideaal dat iedere keer weer opduikt onder tal van verschillende gedaantes. Het is eigenlijk heidendom ten top: verwereldlijking van God en vergoddelijking van de wereld, vermenselijking van God en vergoddelijking van de mens. Ik kan dan ook alleen maar afsluiten met een tekst uit Jesaja. Ik moet denken aan Jesaja 14: “Ik zal ten hemel opklimmen, ik zal mijn troon boven de sterren Gods verhogen; en ik zal mij zetten op berg der samenkomst aan de zijden van het noorden. Ik zal boven de hoogten der wolken klimmen, ik zal de Allerhoogste gelijk worden”. En u weet wel wie daarmee bedoeld wordt.

Ik dank u voor uw aandacht.

Drs. Robert Jan Bleeker

Drs Robert Jan Bleeker (1957) studeerde Oost-europese talen en Politologie en is momenteel werkzaam bij een bank. Zijn interesse gaat uit naar de achtergronden van //het actuele nieuws en verbanden daartussen

Bronnen

- B.J. Koops, C. Lüthy, A. Nelis & C. Sieburgh: De maakbare mens – Tussen fictie en fascinatie, Amsterdam 2009.
- Donna Haraway: Cyborg Manifesto, 1987

- Jos de Mul: Cyberspace Odysee, 2002
- Mens van de toekomst – mens zonder toekomst, Mensverbetering in cultureel, politiek en technologisch perspectief, Publicatie van het Rathenau Instituut, 2009
- Van beterschap naar mensverbetering – Zoeken naar een nieuwe menselijke maat, Publicatie van het Rathenau Instituut, 2009
- ‘Verbetering’ mens verdient serieus debat, NRC Handelsblad, 16-11-2007
- H. Harbers & P. Verbeek: Posthumanisme, Krisis, nr. 1, 2006
- Francis Fukuyama: De nieuwe mens. Onze wereld na de biotechnologische revolutie, 2002
- Pascal Bruckner: Gij zult gelukkig zijn, 2002
- Juan Enriquez: As The Future Catches You, 2001
- Cees Dekker: Stel grenzen aan het gesleutel aan de mens, NRC Handelsblad, 10-11-2007
- “Kerk laat bezinning op techniek na”, Reformatorisch Dagblad, 13-10-2009
- Ds. J.A. Bos: Roeien voor het leven. De kerk en een nieuwe hominide, dissertatie, 2010
- Phillip D. Collins: Luciferianisme – Religie van de vergoddelijking, 2006
- Ray Kurzweil: The Age of Intelligent Machines, 1987
- Ray Kurzweil: The Age of Spiritual Machines: When Computers Exceed Human Intelligence, 1999
- Ray Kurzweil: The Singularity is Near: When Humans Transcend Biology, 2005
- K. Eric Drexler: Engines of Creation: The coming Era of Nanotechnology, 1986
- Kevin Warwick: I, Cyborg, 2002
- Kevin Kelly: Out of control: The Rise of the Neobiological Civilization, 1996
- Jan Hoogland: Kan de schepping beter? Nederlands Dagblad, 10-6-2010
- Na kunsthart en kunstnier nu kunstklie, de Telegraaf, 30-3-2010
- ‘Nanotechnologie bedreigt privacy’, Reformatorisch Dagblad, 25-9-2010
- Hoe super de supermens mag zijn, Nederlands Dagblad, 4-9-2010
- Leven als bouw pakket – Ethisch verkennen van een nieuwe technologische golf, Publicatie van het Rathenau Instituut, 2009
- Stefan L. Sorgner: Nietzsche, the Overhuman, and Transhumanism, uit: Journal of Evolution & Technology, maart 2009, nr. 1
- Hans Moravec: Mind Children: The Future of Robot and Human Intelligence, 1988
- A. De Baets: De zin en onzin van het transhumanisme, Ethiek en Maatschappij, nr 1, 11e jaargang.
- The Transhumanist Declaration (1998)
- www.transhumanism.org
- www.transhumanisme.nl
- www.toekomstverkenning.nl
- www.demaakbaremens.nl
- <http://thefutureofthings.com> (website van de World Transhumanist Association)
- Het Nanopodium
- Transcendo: de Nederlandse Transhumanisten Vereniging
- Film: The Matrix (1999)
- Aldous Huxley: Brave New World, 1932
- Mary Shelley: Frankenstein, 1818

ber 2008, een uitgave van het Rathenau Instituut, antwoordt hij op de vraag waar we heen gaan, het volgende: “Uiteindelijk, na nog eens een lange, lange periode, is alle materie in het heelal intelligent en bewust. Dan komt geleidelijk een metageest, een nieuwe universele entiteit tot wasdom. Een wezen dat christenen als god beschouwen. Het zou evenwel een natuurlijke god betreffen, geen boven-natuurlijke. Wat er dan gebeurt? Mogelijk zijn we onderdeel van een gigantische kosmische draaimolen, mogelijk zelfs een simulatie, en begint alles opnieuw. Hetzij op hetzelfde, hetzij op een steeds hoger niveau”.

Tot slot. Ondanks alle goede ontwikkelingen en heilzame toepassingen van diverse technologische mogelijkheden, ik denk bijv. aan bestrijding van allerlei ziekten,

De mythe van

De mythe tegenover de rede,

De werkelijkheid, het leven in de geschapen wereld, is niet langer een term die een universele waarheid bevat. Ieder afzonderlijk individu beleeft zijn eigen zogenaamde werkelijkheid door persoonlijke ervaringen. De rationele wereld is gevangen in technische en meetbare termen. Maar als er onderwerpen ter sprake komen, die uitstijgen boven de zichtbare werkelijkheid, boven de 'ratio', wordt het verstandelijk denken buiten spel gezet. Deze manier van redeneren is één van de hoofdkenmerken van het postmodernisme of het zogenaamde 'einde van de Verlichting'. De Verlichting claimde de waarheid te kunnen vinden door het idee van het bestaan van een persoonlijke God te verwerpen en in de plaats daarvan de 'rede' te stellen. Deze stroming liep dood in de 20e eeuw, doordat er zelfs getwijfeld werd aan het bestaan van de waarheid zelf. Een beweging die de rede aanbidt en haar verheft boven goddelijke openbaring is dus zover gekomen dat ze op elk levensterrein het rationalisme afwijst.

Een beweging die begon met de vergoddelijking van het 'zelf', heeft haar

Carl Gustav Jung

hoogtepunt bereikt in het verliezen van dat 'zelf'. Dit verlies van het 'zelf' komt op een rampzalige manier tot uitdrukking in het verliezen van de realiteit. De deksel is van de put, de kurk is uit de fles; want het leven wordt nu een mythe, een fantasieverhaal. Deze mythe wordt geacht geschreven te zijn zonder eind. Eén van de wortels van het grote conflict tussen het Power evangelie, dit is dat de mens van nature goddelijke krachten in zich heeft en bijbels geloof bestaat uit het conflict tussen Mythos en Logos; de mythe en de rede, waar het gaat om de vraag naar de werkelijkheid. De mythen van de oude culturen waren zuivere propagandamiddelen voor de verschillende polytheïstische systemen. Met de groei van het pantheïsme in het Westen door de oosterse en Griekse filosofen veranderde de rol van deze grote mythen.

Ze werden allegorisch uitgelegd ter illustratie en ondersteuning van het nieuwe systeem. Plato transformeerde de mythologie van de Griekse goden in zuivere symbolen, die de ideeën voorstelden van zijn leer. De goden werden voorgesteld als idealen van de verschillende archetypen en aspecten van het menselijk leven. Bijvoorbeeld: Oorlog was Ares. Ares was identiek met de hitte van de strijd. Hij symboliseerde de agressiviteit en het geweld van de man. In de dagen van het rationalisme werden de Griekse filosofen op handen gedragen, omdat zij beweerden dat ze de mythen hadden binnengeloofd in het domein van de rationele logica. Daarentegen gebruikte Plato ze als realistische symbolen van de onzichtbare werkelijkheid, die alleen toegankelijk is door het geloof. Hij verenigde het Griekse concept van de rede (door de ratio komt men tot de waarheid), met die van de mythe (het zelfbedacht symbolieken-verhaal). Zo werd zijn filosofie het leerstuk van de bevrijding.

De mythen stonden voor Plato aan het eind van de filosofische weg, en zouden de volmaakte kennis voorstellen. Hij claimde de essentie van de mythen te hebben ontdekt, welke zich bevindt in de ziel van de mens, in de veronderstelde zuivere

de supermens wat is echt?

werkelijkheid, dus in de zogenaamde ideeën. Deze opvatting van de mythen wordt vertaald naar de moderne tijd. In overeenstemming met het heidendom verwijzen de mythologische symbolen naar de gemeenschappelijke oergeest, de zogenaamde 'eeuwige waarheid' en de uiteindelijke vereniging met de kosmos.

De mens creëert zijn eigen werkelijkheid

Met de opkomst van de psychologie werden de ideeën van Plato's algemene filosofie toegepast op het individuele leven. Psycho-analyse werd een westerse methode om het individu met de kosmos te verenigen, vergelijkbaar met oosterse meditatietechnieken. De grote held van de New Age Beweging, de psycholoog Carl G. Jung, bedacht de term 'arche-type' om aan te geven dat de ideeën van Plato waren gevormd door de evolutie van de mens en de maatschappij. Hij heeft deze term gestolen van Augustinus, die hiermee een naam gaf aan wat hij vond aan gedachtepatronen van God in de schepping.

Echter Jung verwierp het idee van een Schepper volledig en draaide de term helemaal om. In de mythe van de mens komen de arche-typen van het menselijke leven, psychisch, sociaal en geestelijk tot uitdrukking. Om die reden verwijzen zij naar de hogere realiteit van het collectieve onderbewuste. Hij volgt de gedachte van Sigmund Freud, dat religie slechts een projectie is van de mens. In het proces van de evolutie wordt verondersteld dat alle driften en instincten van het dier zich

Deze mythe wordt geacht
geschreven te zijn zonder eind.

verder ontwikkelen in de verschillende zogenaamde arche-typen. In overeenstemming met een variëteit aan invloeden bepalen zij het individuele begrip van de werkelijkheid.

Met deze breed geaccepteerde constructie ontketende Jung het conflict met het bijbelse wereldbeeld. De werkelijkheid,

zo zegt men, wordt geschapen door de mythe van de mens. Opzettelijk gaat deze beweging in tegen de christelijke leer, dat de logos van God alle dingen heeft geschapen en zal voleinden. Deze fundamentele tegenstelling heeft weer vele nieuwe tegenstellingen tot gevolg op alle terreinen van geest, ziel en lichaam van de mens. Met de verwerping van de Schepper wordt de identiteit van het individu veranderd, oftewel verdraaid. De term 'unconscious mind' laat al zien dat het probleem van zelfbewustzijn en zelfcontrole altijd aanwezig is.

De grote uitdaging om zichzelf te kennen leidt in nirwana, het land van non-existentie. Deze boeddhistische leegte is de muur aan het einde van de doodlopende weg van Jungs filosofie. Door de mens in het centrum te positioneren, wordt de conclusie getrokken dat de logos, de rede, niets anders is dan het verstand van de mens, en zijn emoties worden de mythe genoemd. Het is afhankelijk van de ervaringen van een auteur of filosoof of hij prioriteit geeft aan de één boven de ander. Het conflict tussen deze twee, mythe en rede, wordt wel degelijk onderkend en zelfs op waarde geschat, omdat het noodzakelijk is voor het geheel van zowel mens en samenleving.

Zelfs in deze tijd – hoewel dit conflict weer zal eindigen in dramatische en afschrikwekkende dwaasheid – wordt er toch aan vastgehouden als aan een absoluut model (paradigma) dat het subjectieve waardevoller is dan het objectieve en dit laatste moet overheersen. Elke gezaghebbende verklaring, elke algemene regel moet ondergeschikt gemaakt worden aan de subjectieve macht van het individu. Om volledige anarchie te voorkomen is er een soort van intuïtief verstand bedacht, zoals de grote poëet en filosoof van de Verlichting Gotthold Ephraim Lessing heeft verkondigd. Deze nieuwe rationaliteit moet inhoud geven aan de subjectieve wereld, en een doel creëren. De onloochenbare wet van oorzaak en gevolg wordt uitgelegd overeenkomstig een innerlijke logica en wordt geïntegreerd in de wereld van het genie, de supermens. ➔

Het hart van de
nieuwe mens is,
wat Plato noemt,
'daimonion'.

Herder noemt deze manier van denken: "the logic of the affect"; de logica van het gevoel, want deze logica is niet meer te verifiëren door derden. Het kan alleen 'gerealiseerd worden' in de ervaring van een ander.

Redelijkheid of moraal is de hoed op het zogenaamde briljante hoofd van de mens, die zijn eigen god geworden is. Een hoed kan verwisseld worden, al naar gelang de mode of cultuur. Het hoofd van de supermens wordt geacht vrij te zijn van elke verandering.

Leven op een hoger plan

Het hart van de nieuwe mens is, wat Plato noemt, 'daimonion'. Dat is de geest, die ervoor zorgde dat zijn grote leraar Socrates, naar men veronderstelde, een genie is geworden. De idealist wees op de vereisten voor de 'daimonion', n.l. Socrates' wezenlijke begrip van zijn 'niet-kennen'. Door zijn leegte ontving hij een onfeilbare autoriteit van puur innerlijk leven. Johan George Hamann, een andere Duitse filosoof, beweert zelfs dat de beschuldiging tegen Jezus in Johannes 10:20 volgens deze opvattingen uitgelegd moeten worden. Dat betekent dat de motieven van de farizeeërs om te zeggen dat Jezus een demon heeft juist begrepen moeten worden als een erkenning en waardering van zijn genialiteit. Gezien de kontekst

van Johannes 10 is deze opvatting onzinnig te noemen.

De demon wordt in alle gevallen gezien als de geest van het genie, de supermens. Het is de arche-kraft, de zogenaamde genetische kracht, de kracht van het genie, die incarneert in verschillende individuen. Slechts het 'klimaat' en de omgeving geven een variëteit in de vorming van het karakter van het genie. Veel geslaagde en bewonderde geniën, of supermensen, berichten van een vreemde macht buiten zichzelf, die bezit van hen nam. Goethe beschouwt, voor het creëren van een meesterwerk, een ervaring als een soort demonisatie noodzakelijk. Een creatie ontvangt pas zijn genialiteit door en van deze vreemde macht, de zogenaamde 'geest van Socrates'. Zo ook Homerus, de vroege Griekse dichter, of welke andere heiden dan ook, die de Muze, de geest van de inspiratie, gevraagd heeft zijn leven binnen te komen.

De subjectieve wereld wordt verheven tot in hogere sferen. De schoonheid van de subjectiviteit wordt mystiek ervaren. Het is leven op bergtoppen; het hypsos (gr.) of summum (lat.) van de Griekse filosofen.

Alles krijgt een nieuwe betekenis en een nieuwe hoedanigheid op het hoogtepunt van de eigen waan. Het gevoel van het individu moet opgetild worden, zodat hij gaat begrijpen dat gezegd kan worden van de machten en krachten: "de goden zijn niet verheven boven de mens, maar de krachten zijn in ons". "Dat zijn wij!", zoals een moderne pleitbezorger van de esoterie proclameerde. Dit is het fundamentele dogma van de esoterie en de gnosis, dat het individu getransformeerd kan worden tot een godheid, en door deze krachten uit de sfeer gehaald wordt van een primitief, sterfelijk en religieus mens.

Hun filosofische constructie echter komt voort uit een gebroken identiteit; zij 'zijn in hun geweten gebrandmerkt'. Als iemand het voorrecht heeft één van deze mensen persoonlijk te kennen, zal hij merken dat daarop van toepassing is het beeld wat Paulus geeft van een gebrandmerkte slaaf uit vroeger tijden. Het gezicht van zulke beklagenswaardige mensen was m.b.v. een brandijzer gemerkt om hun slavernij voor altijd te verzegelen. Ook zij zijn gebrandmerkt die hun eigen subjectiviteit verafgoden. Op hun zoektocht naar de 'daimonion' van het genie worden ze tot slaven van deze machten, omdat ze zo aandacht geven aan 'dwaalgeesten en leringen van boze geesten volgens de huichelarij van leugensprekers'.

Deze krachtige woorden in het Nieuwe Testament laten de onoverbrugbare kloof zien tussen de absolute subjectiviteit van de supermens en de soevereine objectiviteit van de Drie-enige God. De eerste christenen trokken hieruit de conclusie dat de Griekse mythologieën, in het bijzonder de verhandelingen betreffende de supermens, verzonnen zijn door demonische wezens. Justin Martyr (die leefde in de 2de eeuw na Chr.) toonde de anti-christelijke motieven aan in de mythen van het geloof in de 'oude mens' in zijn tijd. In deze mythen worden belangrijke elementen m.b.t. het heil en het karakter van Christus verdraaid en misbruikt met de bedoeling voet aan de grond te krijgen voor de leer van de goddelijke mens.

Metafysica en het goddelijke ego

Westers geloof in de oude mens is afhankelijk van het filosofisch en methodologisch kader van de psychologie. Speerpunt voor het religieuze leven vormt het individu zelf en zijn emotionele zelfverwerkelijking. De beleving van zijn eigen mens-zijn is erg gebonden aan het psychologisch kader, namelijk zijn achtergrond, subcultuur, en zelfs zijn economische en sociale situatie. De ontwikkeling van het idee van het genie, de supermens, resulteerde in een brede overtuiging dat het individu op een zekere manier goddelijk is. Dit idee, voorheen alleen gehuldigd door filosofen, is de westerse maatschappij binnengedrongen middels de praktijk van de psycholoog. De oude mystieke leer, dat de mens een vonk goddelijkheid in zich draagt, wordt nu gebruikt bij mensen met emotionele verwondingen en dient als motivatie om een gelukkig leven te gaan leiden. Geluk wordt een subjectieve ervaring, wanneer iemand zich 'goed voelt'. Maar vaak wordt het geloof dat men goddelijk is, gereduceerd tot een louter emotionele status. Zelfs maar een kort emotioneel hoogtepunt blijkt essentieel, wil een postmodern religieus systeem succesvol zijn. De aanhangers van het eigen geloofskracht zijn voortdurend in strijd tegen het rationalisme.

De onzichtbare wereld wordt heel aantrekkelijk voorgesteld, daarentegen wordt de materiële en sociale wereld met een pessimistische houding benaderd. De innerlijke mystieke wereld wordt ervaren als een thuis, een privé-leven, terwijl het schijnt dat het individu bedolven wordt onder de problemen uit de zichtbare wereld. Een diep gewortelde scepsis tegen grote sociale structuren, zoals politieke partijen, kerken of andere instituten, wordt aan de dag gelegd. De laatste 150 jaar kon in het Westen de leer van het Power evangelie, het geloof dat de mens goddelijke krachten in zich heeft, verder ontplooiën op

een voedingsbodem van een filosofische traditie. Het idee van het goddelijke ego breidde zich uit van de rationalistische filosofie in de 19e eeuw naar de praktische psychologie van de 20e eeuw. Met elke nieuwe generatie kwamen er nieuwe wegen tot expressie van het ego, die werden gevierd als ware revoluties.

De intellectuele basis voor het meta psychisch egoïsme is tweeledig en op het eerste gezicht tegenstrijdig. Aan de ene kant wordt het ego opgeblazen tot op het punt, waarop het zich kan identificeren met goddelijke kracht. Het meest extreem wordt dit verkondigd door de super-Duitser en filosoof Fichte. Aan de andere kant wordt, door de invloed van het boeddhisme, de identiteit van een individu volledig verworpen en wordt het mens-zijn beschouwd als een proces, op weg naar

het verlichte individu, de Boeddha of het genie. Deze kant van de medaille werd in de westerse filosofie geïntroduceerd door Schopenhauer. Het idee van het genie, de supermens, en zelfs van een superieur Duits ras, was door hem al ontwikkeld om weerstand te bieden aan de humanistische hoogmoed van de Franse elite.

De ontologische beschouwingen van Kant over de eerste levensvorm, de 'a-priori', werden verder ontwikkeld door Fichte. Hij zette de cognitieve eigenschappen van de mens op de eerste plaats, terwijl Kant geloofde, dat het 'opperwezen' het denkvermogen als eerste heeft gecreëerd. Dit absolute – of opperwezen werd gezien als iets dat los stond van de mens. Feitelijk was het Fichte, die de geschiedenis van het denken heeft beïnvloed door zijn term: 'Sich selbst setzende ich', het ego

De ware identiteit van de aanbidder van het Power Evangelie is te vinden in de praktijk van de psychologische zielzorger.

dat zichzelf tot leven roept en zijn eigen waarde bepaalt. Zo verhuisde het opperwezen van buiten de mens naar binnen in de mens. Fichte heeft het over een daad van het verstand, welke een identiteit creëert en het ego aan het denken zet. De rede ontstond door het 'zelf', of het absolute ego. Zelfs de zogenaamde transindividuele rede is een daad van het denkende bewustzijn.

Deze ideeën hebben bijzonder veel invloed gehad op de postmoderne filosofie van vandaag. Fichte ziet het ego als een kracht. Deze kracht wil vrij zijn van alles wat buiten het ego is. Het volmaakte leven is de ervaring van de zelfverwerkelijking van het ego. Die vrijheid zou de mens heel dicht moeten brengen naar de status, waarin Fichte roept naar het onmetelijke universum boven hem: "Jij bent veranderlijk, maar ik niet; en ik zal uiteindelijk ongeschonden blijven zweven boven de puinhopen van jou diverse bestaansvormen". Deze superkracht van het ego kan alleen verstaan worden als het

ego geplaatst wordt buiten de context van de beleefde werkelijkheid. Het absoluut onderworpen zijn aan een metafysische instelling leidt via de autonomie van de genius tot zijn autisme. Fichte ziet met name de kracht van het ego in haar vermogen om te kunnen fantaseren.

Die kracht maakt dat het ego zweeft tussen het onbepaald eindige en het begrensd tijdelijke. Zoals ook in het pantheïsme, wordt de macht van dit spanningsveld als goddelijk beschouwd, waardoor men gelooft dingen te kunnen ervaren. De denkers, die hier heel extreem in zijn, zetten de onmetelijke hoogmoed van de supermens in de schijnwerpers.

De gebroken identiteit van de supermens

Zoals met alles wat onbepaald uit Gods schepping wordt genomen, zijn ook hier de consequenties: isolatie van het individu, van zijn sociale leven, en van zichzelf. Vervreemding is het meest zichtbare psychologische effect van het absolute ego. De term supermens

impliceert kracht, gezondheid en macht. Echter, deze attributen zijn slechts te vinden in zijn fantasie, ook al wordt dat niet als een schande beschouwt, immers verbeelding wordt gezien als de grootste kracht. Als men het getransformeerde ego van buitenaf bekijkt, is er niets te vinden van zijn grootheid of goddelijke natuur. Het ego heeft een gefragmenteerde en onsamenhangende identiteit.

Het filosofisch opwaarderen van het ego tot iets goddelijks was oorspronkelijk een poging om een aantal nieuwe halfgoden te creëren. In de huidige massacultuur claimt iedereen zijn eigen goddelijke natuur. De bekende Hollywood-actrice en megaster van de New Age, Shirley MacLaine riep in haar hoogtijdagen: "Individen over de hele wereld ontginnen hun innerlijke kracht om te ontdekken wie ze zijn, en die kennis te gebruiken om hun leven op te waarderen en hun omstandigheden op een hoger plan van geluk en productiviteit te brengen." Er wordt geleerd dat iedereen zijn supermens-zijn

kan vinden door zich naar binnen te keren. Maar deze bewering valt te pletter op de steenachtige bodem van het veelzijdige dagelijkse leven.

Daarom zijn er diverse super-personen nodig voor de invulling van de diverse aspecten van het leven. Dit leidt tot een onsamenhangend ego, die zich probeert in te passen in elke situatie. Omdat er vanuit gegaan wordt dat er geen absolute maatstaf bestaat en dat de mens zelf alle regels en uitgangspunten moet vaststellen, wordt het individu ertoe verplicht om in iedere nieuwe situatie zijn eigen norm vast te stellen en zelfs zijn eigen identiteit. Alleen dat wat direct bruikbaar is, is geldig. Dat is één van de belangrijkste dogma's. Zij, die vinden dat ze zelf vrij zijn van alle regels of voorschriften, zijn degenen die zich het beste kunnen aanpassen aan de verschillende groeperingen in de maatschappij.

Ze manipuleren anderen door hun bovennatuurlijke kracht, zoals het voor henzelf het beste uitkomt. Maar ... mislukking is altijd aanwezig. Een grote kloof tussen het geloof in de goddelijke almachtige mens en zijn dagelijkse vernederingen door de medemens en maatschappij creëren een kwetsbare psyche, wat complexe schizofrene problemen veroorzaakt. Dit opent de deur voor pathologische krankzinnigheid. Verrassend genoeg worden deze problemen in het Power Evangelie op prijs gesteld. Geestesziekte wordt beschouwd als een teken van het genie, want daardoor kan de 'daimonion' zichzelf uiten.

Krankzinnigheid werd eerst gezien als een tragisch gevolg van extreme betrokkenheid bij een bepaalde discipline. Maar met de opkomst van de supermens of held in de filosofie, wordt de krankzinnige geest gewaardeerd als een kunstvorm op zich. Schopenhauer bijvoorbeeld heeft verschillende psychiatrische inrichtingen bezocht om te zien of er zich een genie bevond onder haar bewoners. Hij schreef dat: "diverse personen beschikten over een groot potentieel, en hun genialiteit was duidelijk te zien door de wolk van hun krankzinnigheid." De geesteszieke ontving door deze cultus van de supermens de kwalificatie van uitmuntendheid. Door de vorderingen van de ideologische psychologie, soms ook de pop-psychologie genoemd, wordt het kwetsbare, fragiele ego als norm aangenomen. De psycho-analyse is een geschikte methode gebleken om de filosofische dogma's van de supermens in het hart van de mens te brengen.

Deze methode (van de psycho-analyse) ontwikkelde zich tot een para-religieuze weg tot redding van het individu. De

methode van Freud van transformatie, of beter gezegd, van manipulatie van het argeloze denken van de mens, werd bij verschillende gelegenheden gebruikt door de socialisten, de anarchisten en vandaag de dag door de New Agers in hun talloze culten. Het is een onderdeel van het systeem van de supermens, dat er een therapie wordt geïntroduceerd. Als de mens goddelijk is, leidt dat automatisch tot een vervreemding van de realiteit in het dagelijks leven. Deze toestand van het denken veroorzaakt allerlei sociale problemen en spanningen, waaruit een groot scala van psychosomatische ziektes voortkomen.

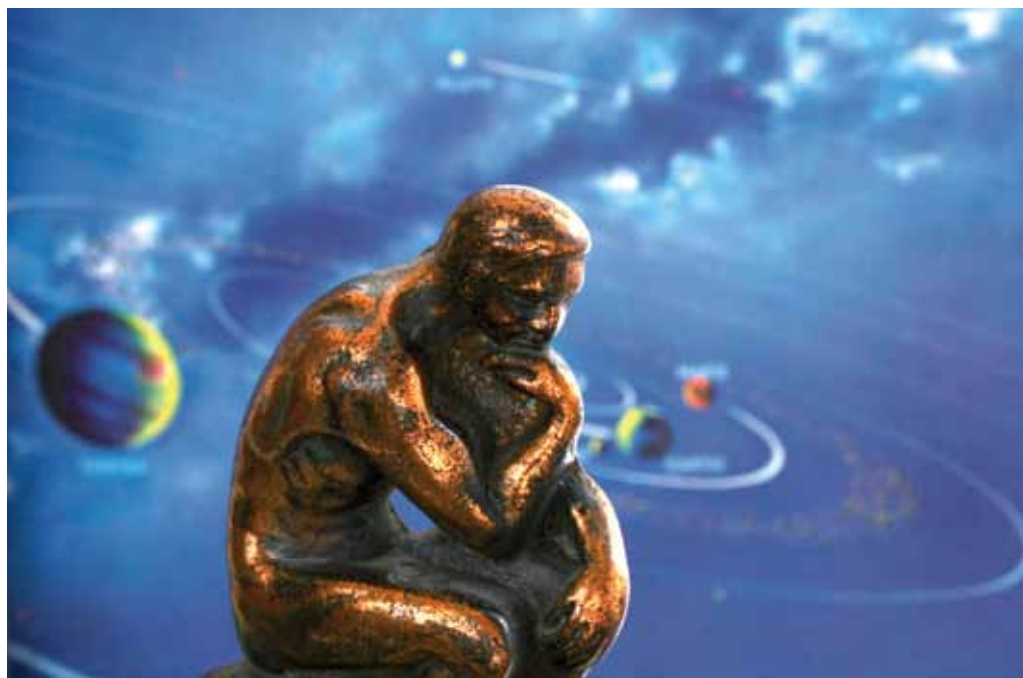
De supermens heeft hulp nodig. Hij is niet in staat zijn eigen leven te leiden. Leven naar de principes van het filosofische systeem van het Power Evangelie, zonder enig compromis, brengt het absolute ego in psychologische problemen. Er wordt geleerd dat het hoogste psychologische doel wat bereikt moet worden, is dat men onverschillig en ongevoelig is voor lijden; zowel voor de eigen pijn als ook voor leed bij mensen uit de eigen sociale context. Maar dit doel bereiken betekent volledige sociale isolatie. Alle relaties moeten ondergeschikt gemaakt worden aan het ego. De supermens probeert vrij te zijn van alle sociale structuren. Gevolg is dat het basis-vertrouwen van de mens wordt teniet gedaan. Dit leidt tot een vervreemding van zichzelf en een vervormde beleving van het zelf. De supermens is een erg eenzame persoon.

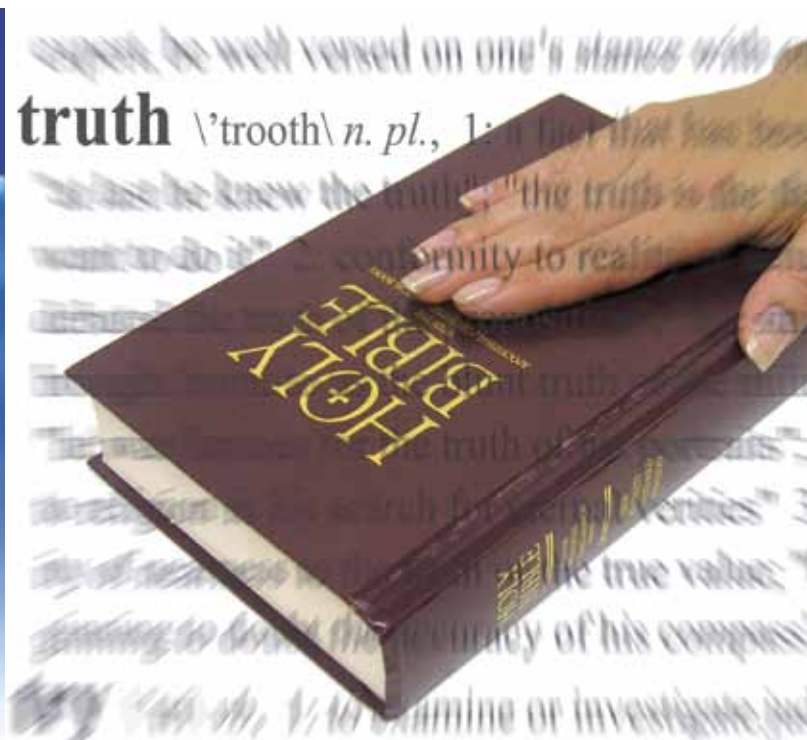
Zijn isolatie betekent een breuk met het ware leven. Door het werkelijke leven als vreemd te beschouwen, ontstaat er een liefde voor de wereld van de geesten. Samen met de ervaring van onverschil-

ligheid, ongevoeligheid, komen spontaan visioenen, hallucinaties en diverse transcendente ervaringen. Tegelijk met onverschilligheid doet ook de angst zijn intrede in het leven. Deze angst voorziet de supermens van nog meer energie om steeds verder te vervreemden van het ware leven. Het brengt een tweestrijd in de mens tussen de angst voor eenzaamheid en de angst voor intieme vriendschap. Supermens zijn niet langer in staat enige druk te weerstaan en dulden het niet gecorrigeerd te worden. En dat terwijl hun verantwoordelijkheid en vrijheid om beslissingen te nemen hen juist nog een grotere vrees bezorgt. Zij die vluchten in de wereld van de geesten ontwikkelen een angstig bijgeloof voor geesten, duistere krachten, e.d.. Onverschilligheid tegenover leed leidt tot kwellende angst voor dood en pijn.

De ware identiteit van de aanbidder van het Power Evangelie is te vinden in de praktijk van de psychologische zielzorger. De grote goeroes of halfgoden van deze religie hebben graag grote zielzorg-praktijken, of voorzien in andere vormen van psychologische hulp. De zwakheid en de problemen van de 'verlichte' mens vormen de grondstoffen voor één van de grootste industrieën in de westerse wereld. Om te beginnen is er een reusachtig leger van goed betaalde psychologen van diverse scholen, die net zo gemakkelijk bereikbaar zijn als de slager op de hoek.

Voorts is er de explosieve groei van de zogenaamde alternatieve geneeswijzen, die meestal gestoeld zijn op de esoterie of oosterse religies. Deze tak is de belangrijkste economische bron van het Power Evangelie. →

Een andere economische tak, die razend-snel groeit, betreft de ondernemingen voor persoonlijk management en de 'life-style' -adviesbureaus. De meerderheid hiervan is gebaseerd op de uitgangspunten van het Power Evangelie. Op alle drie de terreinen zijn het onafhankelijke lieden of organisaties, die de mensen manipuleren door occulte systemen. Deze methoden zijn nog het meest succesvol bij het werven van nieuwe leden en volgelingen. De zogenaamde hulp vergroot het psychologische probleem van de eenling nog meer. Eenmaal getransformeerde mensen vertonen alle psychologische symptomen van getraumatiseerde mensen. Hun wonden worden veroorzaakt door hun actieve betrokkenheid bij het Power Evangelie.

Als de mens zich onttrekt aan Gods genade en beschermende kracht, brengt hij zichzelf altijd schade toe. Een bruikbare definitie beschrijft twee verschillende vormen van trauma. Beide vormen zijn terug te vinden in het leven van de supermens. Trauma A wordt gedefinieerd als psychologische schade door de afwezigheid van elementaire zaken, zoals voedsel, liefde, e.d.. De aanbedding van het egoïsme en het goddelijke ego voorziet de mens niet langer van de meest essentiële dingen zoals liefde en zorg. Nog nooit in de geschiedenis waren er zoveel mensen, die leven in gebroken gezinnen als vandaag de dag. Het gebroken gezin vormt de basis voor gebrek aan kracht. Om toch kracht te hebben en erkenning af te dwingen worden de meest vreselijke acties ondernomen, de zogenaamde B – trauma's, de slechte dingen die gebeuren. Het goddelijk ego wordt tegelijkertijd dader en slachtoffer.

Als ze zich zelf van hun toestand bewust worden, zouden ze die als volgt beschrijven: gevangen op een doodlopende weg. De enige weg, die men nog ziet om daaruit te ontsnappen, is binnen te gaan in een complex onzichtbaar rijk, dat aansluit bij zijn eigen beleving van het ego als godheid. In dat onzichtbare rijk valt de aanbidder van het Power Evangelie ten prooi aan verschillende krachten en geesten. Echter hier is hij in staat om zijn eigen mythe te creëren. De mythe voorziet in een betekenis van allerlei vreemde ervaringen en geeft een interpretatie aan onzichtbare gebeurtenissen. Zelfs verhalen over pre-existentiele ervaringen binnen het kader van de hindoeïstische reïncarnatie bieden een basis voor een psychologische identiteit. De virtuele werkelijkheid wordt bewoond door grote aantallen tegenstrijdige elementen.

Jezus, de Logos, overwint Hermes, de mythe

Elke religie moet een verklaring of een reden geven van de individuele geschiedenis, zelfs van het lijden en de dood.

Elke religie gaat ervan uit dat er een reden en betekenis moet zijn voor alle ellende. De psycho-analyse met haar honderden psychologische scholen biedt een methode aan om de hyper-individuele reden van het lijden te verkrijgen. Omdat het individu zichzelf als god beschouwt, betekent dit dat hijzelf zijn eigen helper is. Maarten Luther zei dat degene die of datgene wat je om hulp vraagt in tijd van nood, jouw god is. "Want geen mens is zo goddeloos dat hij niet een vorm van aanbedding bezigt of observeert. Iedereen

heeft zijn eigen god, waarvan hij zegen, hulp en troost verwacht". Daarom is ook het creëren van een mythe voor het eigen individuele leven een vorm van afgodendienst. Door verschillende esoterische benaderingen wordt deze persoonlijke mythe veranderd in een religieus rijk.

De Griekse god Hermes wordt door de esoterici beschouwd als de hoogste god. Hij wordt afgebeeld met vleugels aan zijn voeten, omdat hij zich verplaatst tussen het zichtbare en onzichtbare, verbindende het leven en de dood, de geesten en de mens. Hermes wordt gezien als de god van de kennis, van esoterische kennis. Uit deze Hermes en een jonge vrouw werd de halfgod Pan geboren. Hij vertegenwoordigt de natuurlijke kracht van de mens. Hermes overwoog dat de god van de bedriegers en dieven door de Grieken was uitgeroepen als auteur van de beroemde mythen.

Hier is dan ook de spirituele oorsprong te vinden van de alchemie, van magie en andere spirituele systemen. De mythe wordt ervaren als een krachtig spiritueel middel, omdat het in ons innerlijk een nieuwe wereld opent. De individuele mens leeft in het dodenrijk, waar Hermes zijn ziel naar toe heeft gebracht. Alles wat normaal gesproken als realiteit wordt verstaan, wordt nu ervaren vanuit het perspectief van Hermes, namelijk met volmaakte kennis. Dat geeft enorm veel kracht om te leven in een nieuwe dimensie, alsof je een sprong voorwaarts genomen hebt in de evolutie van de mens en nu leeft op een hogere verdieping.

Dat houdt in dat daar alles bereikt kan worden door geloof in de mythe. Je hoeft je het alleen maar voor te stellen en het zal direct plaatsvinden. Het contrast tussen de mythe en de Logos is reeds genoemd, het verschil tussen leugen en waarheid. Te geloven in de mythe is volledig tegenovergesteld aan het geloof in de Logos. Geloof in de mythe kan het beste omschreven worden als een middel om iets te bereiken. In schril contrast daarmee staat het geloof in de Logos, in Jezus Christus, als een gebeurtenis. Het is het plaatsvinden van communicatie met de Logos, met 'de eniggeborene des Vaders'. Hij was gezien, aanschouwd door zijn apostelen, die van Hem berichten in overeenstemming met de waarheid.

De Logos, God Zelf heeft Zich geopenbaard. Niet omdat er iemand was, die de werkelijke betekenis van het verhaal begreep, maar opdat mensen werden verlicht door het goddelijke licht, door de Logos. Het Licht der mensen kwam in de zichtbare wereld; het werd Zelf zichtbaar; het werd zelfs Mens, Jezus van Nazareth. In tegenstelling hiermee is er het zgn. goddelijk licht in de mythe, waarbij echter de individuele mens de zgn. 'wereld van het licht' binnengaat, daarbij de zichtbare wereld van de mens verlatende. Maar de Logos des Levens trad in het openbaar en werd gezien door personen uit onze geschiedenis, zoals de apostel Johannes, de zoon van Zebedeus, zijn vrienden en vele andere joden.

Johannes heeft de Logos met zijn natuurlijke ogen gezien en Hem aangeraakt met zijn handen. Daarom is Johannes terecht in staat om te getuigen van het Woord des Levens. De reden voor de openbaring van de Logos is dat zij die horen en geloven gemeenschap zouden hebben met God Zelf, samen met hen, die getuigd hebben van de geopenbaarde Logos. Aan de andere kant van de kloof zien we dat het geloof in de mythe de daarin gelovende juist verwijderd van gemeenschap met mensen en God. Deze gelovige verandert, transcendeert en zoekt niet de gemeenschap op, omdat de kracht van de mythe, die aan het leven van de individuele mens is toegevoegd, wordt beschouwd als de eigen verdienste van de gelovige. En het is niet toegestaan dit af te nemen van de 'geestelijke veroveraar' en dat het profaan of belachelijk wordt gemaakt door de zogenaamde onwetenden.

Een heel andere gesteldheid spreekt uit het avontuur van het bijbelse geloof. Dit leidt tot grote waardering en zelfs liefde van de kant van de geopenbaarde Logos, de persoon van Jezus Christus. Allereerst kwam de Logos tot ons als een geschenk

van de Vader, de enige God. Het antwoord van de mens is Hem te vertrouwen vanwege de gave van de Logos, Jezus' plaatsvervangende offer, waardoor de liefde van God voor de individuele mens zich bewijst. De gelovige staat met een standvastig geloof in deze feiten, en wel in elke situatie, goed of slecht, in gezondheid of ziekte.

Omstandigheden veranderen, echter niet de Logos, noch het vertrouwen van de gelovige. Maar in elke nieuwe levenssituatie ontvangt de gelovige het geloof van Christus, dat nodig is om staande te blijven en de wil van de Vader te doen. Dit roept natuurlijk weerstand op bij de boze, omdat door het geloof de gelovige zichzelf identificeert met zijn Heer. Geloof in de Logos en gemeenschap hebben met Jezus roept geestelijke weerstand en oorlog op. Deze oorlog is reeds gewonnen door 'de kracht van een onvernietigbaar leven'. Door een voortgaand proces van het leren kennen van Gods karakter en Zijn waarheid komen mensen tot volwassenheid en rijpheid. Hem te kennen is een avontuur en het wordt zelfs beschreven als het zien van de heerlijkheid van God, Jezus Christus, de Logos.

Zo zal ook Jezus, aan Wie alle macht gegeven is in de hemel en op aarde, meewerken om in het leven van de individuele gelovige de wil van God te laten geschieden.

"Ik zend u als schapen onder de wolven". Christelijke zending in confrontatie met westers "Power Evangelie", door Thomas Gerlach, M. div. MA. (vertaald door Marco Blankenburgh)

Noten

- Ramachandra, Gods that fail, 12
- Richard Tarnas, The Passion of western mind (New York, 1991)
- 'muqov': Gustav Stahlin in Gerhard Kittel, e.d., Theological Dictionary of the New Testament (Grand Rapids, 1967)
- In het grieks: ejidolov; idolos, also translated as picture as well
- Stahlin, theological dictionary
- Stahlin, theological dictionary, – muqov
- The archetypes of original pictures are the eidola of Plato" C.G.Jung – das unbewusste im normalen und kranken Seelenleben (Zurich, 1926)
- Els Nannen – Carl Gustav Jung – der getriebene Visionar (Berneck 1991) Kol.1:16
- Zie hfst. 3
- Pat Adams, 'Mythos vs. Logos' in Digital Darkness E-zine Issue 18, The pure emotional person, living in the mythos, is seen as the madman and the pure rational, living in the logos, is seen as the cold blooded criminal. In order to prevent both extremes logos and mythos have to be in conflict with one another.

- Schmidt, Gescgichte des Genie-Gedankens, Vol 1. 198
- Ibid., 91
- Daimonion
- Ibid., 101
- Ibid., 140
- Hans Dieter Leuenberger, 'Das ist Esoterik' Freiburg 1985
- 1. Tim. 4:2
- Pneumasin planoiv
- Didaskaliaiv daimoniwiv
- 1Tim. 4:1
- Justin Martyr, First Apology, in The Master Christian Library Version 5, 1997
- Storig, Weltgeschichte der Philosophie, 445
- Ibid.
- Schmidt, Geschichte des Genie-Gedankens, Vol.1, 383
- Cites in Jones, The Gnostic Empire Strikes Back, 55
- Shirley MacLaine is an example for failure. Pastor Dana Wilhelmson of Sedona, Arizona had a TV discussion on 48 hours news piece on Secret Sedona in Spring of 1991. She insisted that Sedona's spirit, then the world capital of the New Age Movement, would change the pastor. He proclaimed the unchanging character of Jesus to the TV audience. In 1994 MacLaine moved away and lost her influence that is her spiritual power. Pastor Dana Wilhelmson, however planted since then by the year 2000 two churches in the area of Sedona.
- Schopenhauer, Die Welt als Wille und Vorstellung, Bd 1
- Freud, its founder, viewed himself as a genius with the sense of being on a high mission. The development of psychoanalysis into a method that leads into the paradise of the new man might not be his intention. However, the thoughts of any thinker are to be studied in view of the results of his ideas seperately from his intentions; Der Spiegel 25/1998
- Gottfried Kuenzlen, Der Neue Mensch (EZW) information 85
- Schmidt, Geschichte des Genie-Gedankens, Vol.1, 336
- See the development of the divorce rate, the number of unmarried sexual relationships, etc.
- Angst, a german word derived from the concept for being boxed in, being in a very narrow place
- Hansjorg Hemminger, Der Markt des Ubersinnlichen – Hoffnung auf Lebenshilfe in New Age, EZW impulse nr. 31
- Terms taken from the Christian counseling ministry Shepherd's house
- Martin Luther, The large Catechism
- Leuenberger, Das ist Esoterik, 44
- See Chapter 3, Pantheism – the cosmology behind Power Religion
- Muqoi (mythoi)
- Johannes 1:14
- 1 Johannes 1:1-3
- Rom. 5:6-10
- Hebr. 6:16

Eerder geplaatst in Promise oktober 2002.

Taboe op voodoo?

Kennismaking

Mijn eerste kennismaking met voodoo vond plaats toen ik nog tiener was. Ik las niet veel anders dan stripboeken. In het Kuifjesboek 'De zonnetempel' las ik over zeven mannen die gekweld werden door een mysterieuze ziekte. Niemand wist de oorzaak hiervan noch welk medicijn ertegen te gebruiken was. Maar vanaf het moment dat een voodoopriester in Zuid-Amerika de zeven wassen beeldjes -die deze zeven mannen moesten voorstellen- met daarin spijkers of spelden geprikt, in het vuur vernietigde, genazen deze zeven mannen, in een ziekenhuis ergens in Europa, direct ¹. Leuk bedacht. Is dit voodoo of niet?

Mijn laatste confrontatie met voodoo was tijdens het sinterklaasfeest met mijn mentorklas (2e klas voortgezet onderwijs). Een jongen gaf aan een klasgenoot een zwart voodoopopje van zo'n 15 cm lang met 12 witte knopspelden. Op de plaats van het gezicht kon je een pasfoto bevestigen, van je vijand wel te verstaan. In het Engels waren er verwensingen te lezen, zoals 'ik hoop dat je gezichtspuisten krijgt', 'blijf weg uit mijn leven', 'ik wens dat je gedurende een jaar slechte seks hebt', 'ik wil dat jij pijn lijdt, zoals ik pijn lijdt.', enz.. Op de vastgehechte label staat (vertaald) te lezen: 'Dit is geen speelgoed. Dit is een nieuw product voor volwassenen. Slechts te gebruiken door een persoon ouder dan 18 jaar'. Doel is dus om je vijand op afstand te vervloeken,

te kwetsen. De desbetreffende jongen kon zich niet voorstellen dat dit nou niet bepaald een leuk sinterklaascadeautje was, maar een vrij originele manier om te pesten. Origineel grappig en onschuldig, niks mis mee toch?

Wat voodoo is

Voodoo wordt nauwelijks als een godsdienst beschouwd. Voodoo heet eigenlijk fodun, vaudou, vodou of vuda. Voodoo zou 'beschermgeest' betekenen ². Het dikke van Dale woordenboek kent niet het woord 'vodou', maar wel 'voodoo', en geeft als betekenis: 'rituele magie op Haïti en in het zuiden van de Verenigde Staten, ontstaan door de vermenging van de religieus-magische denkbeelden van de neger-slaven uit West-Afrika met die van de rooms-katholieke kerk.' ³ De tentoonstelling in Amsterdam van 2008 -2009 van voodoo, pardon vodou, heeft bijgedragen aan het onthullen van deze mysterieuze religie. Vodou is niet hetzelfde als voodoo. Vodou hoort bij de Haïtiaanse ziel en de historische en culturele identiteit; voodoo berust op het sensationele beeld van vodou zoals de horrorfilm 'I walked with a zombie' (1943) dat de wereld heeft ingejaagd. Naar de beleving van het volk zijn historische vrijheidsstrijders of weggelopen slaven een 'lwa' (geestwezen) geworden. Net als de katholieken hebben de Haïtianen een god die in zijn werk bijgestaan wordt door vele heiligen: lwa's.

De bijbehoren poppen (Bizango-krijgers, deze moeten Haïtiaanse voorouders voorstellen die als slaaf naar het eiland kwamen) zijn eerder intrigerend en artistiek dan eng en griezelig om hun bizarre uiterlijk ⁴. De poppen kunnen levensgroot zijn. De betekenis van 'hoodoo' is volgens sommigen 'slang' (Bargoens) voor voodoo, terwijl anderen menen dat 'hoodoo' de magische kant van voodoo is. De hoogste vodou-god op Haïti is de schepper Bondye ofwel Bon Dieux- de goede god. Om dat Bondye een god op grote afstand is, staat hij de goden (de loa's of lwa's) toe het leven van mensen te beïnvloeden. Met rituelen en offers probeert men hen gunstig te stemmen. Offeren en goden dienen staan centraal. Tijdens rituelen leggen de fodun-beoefenaars contact met de geestenwereld, waarbij het de bedoeling is dat een geest of heilige bezit neemt van een van de aanwezigen.

Volgens voodoopriesteres Miriam 'wordt god tijdens voodoo-ceremonies om gunsten gevraagd via de geesten van voorouders door zang, dans en offers. De gelovigen communiceren door middel van bezetenheid met de geesten van hun voorouders. Voorouders zouden ons vergezellen, hun hulp is in te roepen, bijvoorbeeld d.m.v. trance, waarbij muziek en dans horen. Bezetenheid wordt gezien als de grootste gunst die de geesten een aanwezige kunnen geven en is de hoogste eer voor een voodoogelovige, die in rechtstreeks contact met de geesten treedt. Onder deze ceremoniële bezetenheid veranderen de ogen, het lichaam en de stem van de locaman. Het lijkt op de mystieke extase van de christelijke heiligen ⁵. Voodooaanhangers geloven dat de geest van overledenen kan reïncarneren in het lichaam van nabestaanden. Ze hebben geen heilige schrift; de slaven waren analfabeet. Wanneer iemand een geest ontvangt, lijkt hij flauw te vallen

Voodoo wordt nauwelijks als een godsdienst beschouwd. Voodoo heet eigenlijk fodun, vaudou, vodou of vuda.

of krijgt hij een soort spasme, waarna hij uitzinnig begint te dansen. Tijdens dat bewegen zou de geest alle kwaad uit het lichaam verjagen.’⁶ De geesten, die lwa of miste worden genoemd, zijn metafysische krachten die door middel van bezetenheid de lichamen van stervelingen kunnen binnendringen – tijdens voodoo ceremonies zouden ze het lichaam van de bezeten persoon beklimmen en berijden. Wanneer ze zich openbaren, spreken ze soms bij monde van de bezeten gelovige of verrichten ze een collectieve genezing.⁷

Voodoo ziet het universum als een magische kosmos waarin de mens uit magie is geboren en elk mens een potentiële tovenaer is. Tovenarij is magie die met slechte bedoelingen wordt aangewend, en het manipuleren van geestelijke krachten voor persoonlijk gewin. Voodooaanhangers erkennen het bestaan van toverij, zonder dat ze zich daar actief mee bezighouden. Er zouden tal van geheime genootschappen bestaan, die zich met hekserij bezig houden en enige gelijkheid met vrijmetselaarsloges vertonen.⁸ Priesters en priesters gebruiken onzichtbare krachten om hun klanten te beschermen of te genezen. Voor dat doel maken ze magische mengsels die ze in zorgvuldig dichtgebonden flessen of potten stoppen. Zo’n fles of pot heet pake (naar het Franse woord paquet, pakje). Priesters kunnen

ook hun kennis gebruiken om mensen juist ziek te maken, of in extreme gevallen zelfs te doden, bijvoorbeeld ten tijde van oorlog, of als iemand die de sociale regels heeft overtreden.⁹

St. John’s Eve, 23 juni, is een belangrijke datum voor de vooedogelovigen, want dat is de avond van grootscheeps eerbetoon aan Johannes de Doper en Marie Laveau, die katholieke elementen in het geloof bracht. Zo werd de katholieke doop omgezet in een voodoo-hoofdwassing.¹⁰ Ziedaar weer een staaltje van syncretisme. Veel voodoo blijkt niet uit Afrika voort te komen, maar uit het oud-Europese volksgeloof. Zo stamt het steken van spelden in poppetjes van was uit Engeland, terwijl diverse ‘exotische’ offerrituelen Duits, Frans of Engels van oorsprong zijn. Met spelden in poppetjes prikken om zwarte magie te bedrijven, heeft niets met vodou te maken. Dat is een Hollywood-mythe, grotendeels gebaseerd op Europese hekserij.¹¹ Verderop in mijn artikel blijkt dat niet iedereen deze verklaring deelt. Voodoo is in wezen niets anders dan de Haïtiaanse variant van het katholicisme, en kwam symbool te staan voor alles wat opstandig, slecht en kwaadaardig was. De blanken zagen overal ‘voodoo’ en in de kerken schilderde men de godsdienst af als een anti-godsdienst, met alle daarbij

behorende fabeltjes, zo luidt de verklaring van de sociaal-historicus Keulemans, die door zijn onderzoek naar voodoo genomineerd werd voor diverse prijzen.¹²

Voodoo en winti

De vooedoreligie is een zelfstandige beleving binnen de winti, met een eigen taal, eigen gezangen, kleuren, dansvormen en gedragingen, kruiden en priesters. Het element aarde staat centraal. Respect voor de schepping, dieren en planten, kortom het hele milieu, is de basis voor de vooedocultuur. Offerrituelen zijn streng. Bij overtreding van de natuurwetten kan de voodoo straffen. Binnen de winticultuur komen de bos-voodoo, aarde-voodoo en water-voodoo in grote groepen voor. Voodoo’s zijn zeer machtige wintigeesten, waarvan de kracht moeilijk te onderschatten is. De voodoo is een opperwinti, die zich niet zomaar laat gebruiken. Het grootste risico binnen de voodoo loopt men als men probeert de voodoo te manipuleren. De religie leert hoe men met geesten contact kan maken. Ook in de wintireligie neemt de slang een belangrijke symbolische plaats in. In de vooedocultus, die onlosmakelijk verbonden is met de wintireligie, verandert de tapijtslang (dagwe) van kleur, wat vaak tot schrik en angst leidt.¹³ Onder tromgeroffel verwelkomt de congregatie Danbala,

de slangengeest, die de bezeten gelovigen dwingt over de tempelvloer te spartelen en te kronkelen.¹⁴

Voodoo uit Benin

Van 1895 tot 1975 droeg de Franse kolonie en het land Benin de naam Dahomey. Voodoo is de godsdienst van Benin, waaruit winti, umbanda en brua in de Afro-Amerikaanse wereld voortgekomen zijn. Voodoo is wat winti is in Suriname en candomblé in Brazilië en santería op Cuba. Voodoo is niet hemels en verheven, maar aards en laag-bij-de-gronds. Je treft dus geen kathedralen of naar boven wijzende minaretten aan, maar onooglijke huisjes. De goden heten Papa Legba – schelmachtige godheid – die zowel goed als kwaad kan doen en als boodschapper van de vrouwelijke oppergod Mawu tussen de zichtbare en onzichtbare wereld bemiddelt. Verder zijn er onder meer Agwe als god van de zee, Ezili als godin van de liefde, en Dambala als godin van de vruchtbaarheid. Het godsdienstige leven uit zich voornamelijk uit dansen, waarbij de danser door de godheid die hij vereert 'bereden' wordt.

Voodoo is een wrede godsdienst. Mensenoffers zullen weinig meer voorkomen, maar het bloed van dieren vloeit dagelijks, nadat ze op een wrede manier zijn gedood. Soms wordt een levende hond op een beeld gelegd, die dan met een steen de schedel wordt ingeslagen, waarna het bloed over de steen druipt.¹⁵

Ook Benin heeft een beroerde geschiedenis van staatsgrepen en binnenlandse gewapende conflicten. Verschillende auteurs beschreven Benin als 'het land dat, met Haïti, waarschijnlijk het sterkst van alle landen onder satanische invloed ligt'. De voormalige communistische dictator Matthew Kerekou heeft zich echter tot Christus bekeerd, en is na zijn afzetting en onderduikperiode op democratische wijze in 1996 weer president geworden. Voodoo priesters hebben al diverse malen een vloek over hem uitgesproken, maar tot hun verwondering werkt die vloek niet. Degene die zich ontworstelt aan voodoo, en christen wordt, kan wel rekenen op moeilijkheden, maar er wordt ook melding gemaakt van bovennatuurlijke bescherming van christenen. Het christendom groeit snel in Benin.¹⁶ Anderzijds is 10 januari nog steeds in Benin een vrije dag in verband met de dag van de voodoo. Dan wordt er overal geofferd en gedanst en raken de belangrijke mensen in de voodoo in trance en orakelen. Thomas Boni Yayi, president van Benin, is christen, maar ook vrijmetselaar.¹⁷ Hij bestreed de corruptie. Het is echter de vraag of hij aan kan blijven, want de man die oppositie

voert tegen hem is een animist, die op huidige christen-president zeer negatief reageerde en die zelfs, maar tevergeefs, een kind offerde om de verkiezing te winnen. Dat het licht doorbreekt in Benin is dus niet vanzelfsprekend.

Voodoo op Haïti

Op 1 januari 1804 werd Haïti de eerste

onafhankelijke 'zwarte' staat ter wereld en vocht zich na een slavenopstand vrij van de Franse overheersing. Na de onafhankelijkheid van 1804 bleef voodoo op Haïti het geloof van de paupers en de massa. Elk jaar werd op 14 augustus een rituele voodooceremonie gehouden om de onafhankelijkheid van het land te vieren. Dit gebeurde altijd onder een boom in het Kaaimanbos (Bois Caiman), waar voodoopriester Dutty Boukman de slaven in 1791 voorging in een ritueel om een varken te offeren aan satan. Er werd een zwart (er waren toen op Haïti geen andere varkens) varken geofferd aan Erzulie Dantor, de Haïtiaanse versie van de zwarte maagd Maria uit het Poolse Czestochowa, de beschermster van al het leven. Het varkensbloed werd gedronken. Een bewijs dat de ceremonie ooit is gehouden, ontbreekt trouwens.¹⁸ Deze plek werd 'heilige grond' voor de voodoopriesters. Daarna, 206 jaar lang, was het alleen voodoopriesters toegestaan de gewijde grond te betreden. De regering erkent voodoo als officiële religie en de priesters staan ook geregistreerd in de nationale organisatie van voodoo beoefenaars. In 1991 wijdde president Jean Aristide, nota bene een voormalig katholiek priester, Haïti opnieuw toe aan de voodoo en verklaarde voodoo als 'erfelijk cultuurgoed'. Aristide verzette zich openlijk tegen het geweld van dictator Baby Doc, de corruptie en andere uitwassen in zijn land. Toen Aristide in 1991 de eerste democratisch verkozen president werd, verwees hij in zijn inaugurele rede naar Jesaja 61 om aan te geven dat 'het aangename jaar des Heren' was aangebroken. Na acht maanden werd hij echter door het leger terzijde geschoven, uitgezet naar de V.S., maar keerde vervolgens na drie jaar terug om zich te ontpoppen als een van de meest grillige en inhalige despoten die het land heeft gekend. Hij verliet steeds meer het christelijk geloof en gaf zich steeds meer over aan voodoo. Wie heeft hem betoverd? Wie staat, zie toe dat hij niet valle! Paus Johannes Paulus II heeft in Benin uitgebreid kennis gemaakt met het inheemse voodoogeloof. De paus prees de voodoo dokters voor het eren en instandhouden van de tradities van hun voorvaders. Hij zei dat de katholieke kerk een dialoog wenst met alle godsdiensten, ook met voodoo.¹⁹

Op 14 augustus 1997 werd die traditie voor het eerst doorbroken. Uit heel Haïti

Veel voodoo blijkt niet uit Afrika voort te komen, maar uit het oud- Europese volksgeloof.

waren christenen naar het bos gekomen om op de voodoo-offerplaats het land op te eisen voor Jezus. Voorganger ('bishop') Joël Jeune getuigde via Gerry A. Seale: "Bij het naderen van de gewijde plek voelden we een hele zware geestelijke druk op ons rusten. Bij de boom, waar 200 jaar geleden het land was toegewijd aan satan, begonnen we met het uitdrijven van de duivel en de boze geesten". Nadat de christenen hadden gebeden en gevast, en zeven keer om de boom heen hadden gemarcheerd, voelden ze dat de kwade invloeden gebroken waren. Na deze doorbraak vierden zij het avondmaal. Het bloed van Jezus werd aangeroepen over de plek waar eens het bloed van het varken had gevloeid. Zo verbraken zij het satanische contract. Veertien augustus is nu de nationale gebedsdag van Haïti. Johan en Janny Smoorenburg van 'Hart voor Haïti' bevestigen dat een vloek die op het eiland rust, verbroken is. Maar zij betwijfelen of Haïti nu helemaal vrij is.²⁰ Volgens Wilkin van de Kamp hebben we te

maken met territoriale geesten en zouden de volksvertegenwoordigers, de autoriteiten van de overheid van Haïti zelf in het openbaar moeten breken met voodoo en het land toewijden aan Jezus.²¹ Helaas werd in 2003 voodoo op Haïti toch officieel erkend als religie. Want voodoo is een voorouderlijke religie en een wezenlijk onderdeel dan de nationale identiteit, aldus de president Jean-Baptiste Aristide.²² Voodoo priesters mogen sinds de officiële erkenning huwelijken voltrekken en kinderen dopen. Het is meer dan een religie, want het omvat het hele sociale leven en bepaalt zijn referentiekader, aldus de voodoo priester (houngan; een mambo is trouwens een voodoo priesteres) Max Beauvoir uit Port-au-Prince.²³ In het verleden beweerde men dat 90 % van de bevolking van dit eiland rooms-katholiek

was, 10 % protestants, en 100 % voodoo. Anders gezegd: ze zijn katholiek, maar ze doen voodoo. Maar de evangelische kerken verzetten zich radicaal tegen voodoo, waarin zij satanische en immorele praktijken ontwaren. Hartstochtelijk hebben zo'n 2000 Haïtiaanse christenen de Here God gesmeekt om verandering in Haïti. De VN greep hard in door veel bendeleiders te arresteren, waarna een periode van relatieve rust aanbrak. Christenen volhardden zelfs in gebed op de beruchte avond van 12 januari 2010, toen zij door een aardbeving werden overvallen.²⁴ Haïti is enorm geplaagd door staatsgrepen, onvoorstelbare armoede, gewelddadige anarchie (in 2008 werden per dag 60 tot 90 mensen ontvoerd), nepotisme, een structureel falend bestuur, natuurgeweld als orkanen, aardbevingen (een verwoestende aardbeving met een kracht van 7.0 op de schaal van Richter op dinsdag 12 januari 2010, die 220.000 slachtoffers eiste) en epidemieën zoals cholera²⁵, verkrachtigen, maar misschien is nog wel het ergste

de corruptie. Het verband tussen al die elende en voodoo is moeilijk aantoonbaar, maar niet onmogelijk. Haïtianen hebben wereldwijd met verbijstering gereageerd op uitlatingen van de Amerikaanse televisiedominee Pat Robertson, die beweerde dat de aardbeving in Haïti het gevolg is van het pact dat slaven toen met de duivel sloten om zich te bevrijden van de Franse overheersing. Robertson verklaarde al eerder en stellig allerlei rampen als straf voor allerlei menselijke zonden. Een voodoopriesteres noemt het schandelijk dat Robertson (kort na de geweldige natuurramp) Erzulie Dantor (evenbeeld van Maria, de sterke moeder van Haïti, beschermster van de onderdrukten en de mishandelde, enz..) vergelijkt met de duivel.²⁶ Het aanwijzen van oorzaak en gevolg bij rampen is een hachelijke zaak, waarbij grote terughoudendheid en bescheidenheid past. Nochtans is het opvallend dat de andere helft van dit eiland wordt gevormd door het vakantieparadijs Dominicaanse Republiek.²⁷

Voodoo in New Orleans

In de Verenigde Staten valt een ervaring waar te nemen van de occulte voodoo-odsdiensdienst. Veel Haïtiaanse ballingen leven namelijk in New Orleans. Rond deze stad bestaat trouwens een meer protestantse variant van vodou (die vaak gekoppeld is aan katholieke culturen) die hoodoo genoemd wordt. Alleen al in 2002 be-

zochten 250.000 mensen het graf van de voodooconingin of machtige pausin Marie Laveau (1794 –1881) in New Orleans. Bezoekers vragen bij haar graftombe een gunst en kerven drie kruisjes in het gesteente. Is de wens vervuld, dan komt er een cirkel om de wens. Die cirkels zijn echter zelden te zien. Het bezoekersaantal zou de laatste tien jaar verdubbeld zijn.²⁸ Voodoo winkeltjes hebben ook de e-business ontdekt. Alles, dus ook een fles liefdespoeder, voodoopoppetjes, enzovoort zijn digitaal te koop.²⁹ Via internet zijn er zelfs anonieme voo doo overvloeking te verzenden naar je vijand. Voodoopriesteres Miriam verklaart poppen, waarbij de haren van een vijand zouden worden ingebracht, tot 'Hollywood Voodoo', omdat zij de pop juist positieve kracht mee willen geven. Het verwonden van mensen door poppen met haren en naalden komt

in Haïti wel voor. Ze gelooft daar beslist in, want 'in de onzichtbare wereld kun je tot op grote afstand invloed hebben. Maar in New Orleans houden we ons alleen bezig met positieve voodoo.'³⁰

Voodoo in Nederland

In Nederland bestaat voor zover bekend geen voo doogemeenschap of het moet zijn onder de van origine Afrikaanse landgenoten bij voorbeeld in Amsterdam Zuidoost. Voornamelijk door familiale contacten met Surinamers is winti in Nederland bekend geworden. Wat voodoo betreft, zorgen vooral wereldverken nende toeristen en het wereldontsluitende internet dat Nederlanders kennis met deze syncretistische religie maken. Bovendien nemen potentiële prostituees voodoo mee naar Nederland. Voodoo blijkt een machtig intimidatie- en chantagemiddel te zijn. Volgens ds. Tom Marfo, Ghanees predikant in de Amsterdamse Bijlmer, zijn door de grote rol van voodoo Afrikaanse prostituees, vooral uit Nigeria, vaak onbereikbaar voor de hulpverlening. Marfo illustreerde de macht van de voodoo met dit voorbeeld: "Van iemand in het dorp was een geit gestolen. Hij ging naar de voodoopriester zodat deze de dader kon aanwijzen. De voodoopriester liet aan iedereen weten dat wanneer de dader zich niet bekend maakte, de familie van de dief na zeven dagen zou sterven en als laatste de dader zelf. Na zeven dagen klonk het eerste gejammer op in een van de hutten. Een voor een stierven al de familieleden". Volgens Marfo heeft voodoo het vermogen om te doden en mensen aan zich te binden. Zo spelen de voodoo rituelen ook een grote rol in de mensenhandel. Wanneer vrouwen rituelen hebben ondergaan, zijn zij in de macht van die geesten. Aan niemand mogen zij hun verhaal vertellen, anders sterven zij. Een anonieme Nigeriaanse prostituee bevestigde deze verklaring. Zij moest allerlei voo doo rituelen doorstaan, zoals gesneden worden met een mes en haar eigen bloed drinken. Begrijpelijk dat de deze gemanipuleerde vrouwen doods bang zijn, en gedwee haar medewerking aan pooiers verlenen.³¹

Maria van Daalen is als Nederlandse blanke vodoukenner en -priesteres³² een autoriteit op het gebied van voodoo of zo u wilt vodou. De manier waarop de intellectueel van Daalen gelooft, is echter anders dan die van de ongeletterde voodoopriesters in Haïti. „Het doet er niet zoveel toe of wat ik beleef ook waar is buiten mij. Als ik het maar zo beleef. Voodoo geeft me een instrumentarium om de werkelijkheid op een religieuze manier te ervaren, de menselijke mogelijkheid tot religieuze beleving te benutten.”³³ – zo luidt haar motivatie.

Zij herkent elementen van vodou in het leven van de wereldberoemde Amerikaanse popster wijlen Michael Jackson. Zo horen binnen de vodou-cultuur bepaalde kleuren bij de bepaalde goden (401 loa's of Iwa's, uitgesproken als het Franse "loi", 'wet', 'recht', is een entiteit in Vodou, een soort goden en heeft meer de status van een heilige of een engel (zonder de bijbehorende kuisheid), en bij bepaalde dagen. Deze loa's zijn te verdelen in groepen, zoals de 'Rada', de vriendelijke, koele goden, de 'Petro', bij wie alles wat heftiger en spannender is, en de 'Gédé', de goden van het kerkhof. Maandag is de dag van de wegbereider Papa Legba en passend bij deze god droeg Jackson tijdens zijn proces op maandagen meestal iets in rood of zwart. Bij dinsdag horen pastelkleuren, bij woensdag rood en goud, of blauw, enz.. Op de eerste dag van zijn proces op verdenking van ontucht met minderjarigen, droeg Jackson een wit pak; dat past bij de vodouheilige die graven opent en daardoor een hoop macht heeft. Ook de ketting met bedeltjes ('charms') die Jackson vaak om zijn middel droeg, verwijzen volgens van Daalen naar vodou-goden. Met de grote zilveren sleutel lijkt hij de 'andere wereld' te willen openen. Binnen de vodoucultuur gaat het om een handelsovereenkomst met de loa's: je doet iets voor een god, de god doet iets voor jou. Van Daalen beschrijft een voo doo ritueel: "Een 'seremoni' is te vergelijken met een familiefeest dat van 's avonds acht tot 's ochtend vier kan duren, maar dan wel een feest waar geen drank of drugs aan te pas komen. Eén voor één komen de loa's op bezoek. Die nemen om beurten een half uurtje bezit van het lichaam van een van de aanwezigen, meestal de gastvrouw, die in trance raakt. De goden praten door haar mond. Zij kan zich de volgende dag niets meer herinneren van wat er in die tijd gebeurd is. Driekwart van de vodou rituelen wordt door vrouwen georganiseerd." ³⁴ Voo doo baden zijn magische

baden en onder te verdelen in toverbaden, damesbaden, stressbaden, geluksbaden, enz.,³⁵ met bijbehorende esoterische oliën, geldstukken, reukwater, wijwater, champagne, jasmijnbloesem, enz., enz.. Er zijn zelfs mystieke huwelijken mogelijk tussen een gelovige en een geest.³⁶

Een andere Nederlandse vrouw Marnel Breure genaamd, heeft zich eveneens in voodoo verdiept, reisde door Benin, wilde een aanhanger ervan worden en schreef er een reisverslag over.³⁷

Voor 'relishoppers' zou voodoo ook wel een 'leuke' alternatieve religie kunnen worden: zonder centraal gezag, zonder heilig boek, zonder hemel of hel, zonder zieltjeswinnery, alles gericht op het verbeteren van het leven hier en nu. Je inlaten met deze religies is echter niet vrijblijvend, en een ernstige waarschuwing is hier op zijn plaats. Het is immers nog steeds beter te voorkomen dan te genezen.

Beoordeling van voodoo Verootmoediging:

De rooms-katholieke kerk heeft blijkbaar onvoldoende het bevrijdende evangelie weten over te dragen. Beschamend dat de kerk zo weinig heeft gedaan tegen slavenhandel. Bemoedigend is dat christenen als John Wesley, Harriet Beecher-Stowe en William Wilberforce christenvoorvechters waren om de slavernij af te schaffen. Bevrijding ook van alle vormen van occultisme door het heerlijke evangelie is daarbij onontbeerlijk

Te waardenen:

Zorg voor het milieu en de erkenning van geesten of van het bovennatuurlijke. Veel aanhangers zijn in alle oprechtheid hiermee bezig, maar realiseren zich niet dat ze zijn bedrogen en misleid. Het inslaan van een doodlopende weg betekent niet automatisch dat de dood onvermijdelijk is. Bekering door het foute te herroepen en af te zweren en het volgen van Jezus die verkondigt leven te zijn, is als het omkeren op deze doodlopende weg. De

Here Jezus Christus volgen betekent ware vervulling en voldoening, kortom leven en overvloed!

Af te keuren:

* Voodoo en winti zijn vormen van occultisme: *afgoderij* (aanbidden van andere goden), *tovenarij* (aanbidden en aanroepen van goden om magische invloed op mensen of dingen), *waarzeggerij* (inschakelen van andere goden om inzage in de toekomst te krijgen, binnen voodoo meestal met behulp van schelpen, bladeren en speelkaarten), en *necromantie* of *spiritisme* (oproepen, raadplegen van andere goden). Gods Woord verbiedt dit duidelijk:

Deut. 32:17: zij offerden aan boze geesten in plaats van goden;

Ps. 106:37: zij offerden aan boze geesten; Op. 13:1-10: men doet niet uit eigen kracht wonderen, maar het is gegeven door de draak;

Op. 16:13: (onreine) geesten die tekenen doen;

2Thes. 2:9: werkingen van satan, bedrieglijke wonderen.

Niet de sjamaan verricht wonderen, maar de geesten erachter. Een verbinding, een band tussen hulpzoeker en occulte genezer, is afgoderij.

* De slang, telkens opduikend symbool of visitekaartje van satan, of duivel (Gen.3, Op. 12:19, 20:2), heeft verloren van het Lam (symbool van Jezus Christus, 29 keer genoemd in Openbaring).

* Voodoo is een vreemd mengsel van pantheïsme en monotheïsme. Voodoo is een syncretistische religie, want Afrikaanse religie en met name rooms-katholicisme zijn tot een nieuwe religie verworpen. Rooms-katholicisme heeft veel ten onterechte gesanctioneerd en geannexeerd. Jezus verklaart echter dat niemand twee heren kan dienen (Mat. 6:24). Het mengen van olie en water is immers zinloos. De hemelgodinnen lijken wel inwisselbaar te zijn. Ongeveer 400 na Chr. werd Maria uitgeroepen tot koningin des hemels. Opvallend is dat in de voodoo Jezus vrijwel niet in beeld komt, maar Maria juist wel. Haar Haïtiaanse "zusters" verschijnen als Erzulie, die zowel minnares, bemiddelaarster en troosteres kan zijn. Erzulie Fredda heeft een lichte huid; ze is koket en sensueel en bemiddelt bij de liefde. Haar donkere kant is Erzulie Dantor, een stoere moeder-strijdster. Voor de onberekenbare Erzulie Je Wouj (= met de rode ogen) kun je maar beter een straatje om lopen, of juist een slim pact met haar smeden. Maria, madonna, Onze-Lieve-Vrouw van Czestochowa, enz., kun je vergelijken met Astarte, Diana, Asjera, Artemis, 'moeder

aarde' en Ezili Freda (de godin van de liefde in het vooedoogeloof) of Erzulie Dantor. De bijbelse Maria, moeder van de Here Jezus is echter niet de verlosseres noch de middelares. Zij belijdt immers zelf een Verlosser of Heiland nodig te hebben (Luc.1:48). Het evangelie laat zich niet vermengen, want het is uniek en exclusief.

* Het eren van ouders en voorouders is prima, maar vereren gaat echt te ver. In feite is het onmogelijk om overledenen aan te roepen of om aan heiligenverering te doen. Iedereen die tussen jou en Jezus staat is een afgod, want er is slechts één middelaar (1Tim. 2:5). Bidden voor overledenen, bidden tot al dan niet gestorven heiligen, contact met voorouders – zo dat al mogelijk zou zijn- is voor christenen verboden (Lev.19:31, 20:6, Deut.18:11, Jes.8:19, 20).

Het oproepen van de geesten van doden is in feite het oproepen van boze geesten die zich voordoen als de geesten van de overledenen.

* Je bewust of onbewust openstellen voor (geleide)geesten, het bezeten raken is nadrukkelijk niet Gods wil. 1Kor.10:20: "Ik wil niet dat je in gemeenschap komt met boze geesten." Daarentegen moeten we telkens vervuld worden met de Heilige Geest. (Ef.5:18) Jezus genas juist ontelbare bezetenen en zette hen in de vrijheid.

* Reïncarnatie is niet wat thuis hoort in het christelijk geloof. Immers: 'Eens moeten mensen sterven en daarna volgt het oordeel' (Hebr. 9:27).

* Angst is niet de vrucht van de Geest uit Gal. 5. 'Omdat de kinderen mensen zijn van vlees en bloed, is de Zoon een mens geworden als zij om door zijn dood definitief af te rekenen met de heerser over de dood, de duivel, en zo allen te bevrijden die slaaf waren door hun levenslange angst voor de dood' (Hebr. 2:14, 15). We hoeven niet angstig te zijn voor vloeken, want een ongegronde vloek treft geen doel (Spr. 26:2). Zonde is echter een wetmatige grond, waarop we kwetsbaar zijn, een invalspoort opening geven. Alles wat zonde binnenbrengt moet dus gesloten worden.

12:11). Bovendien zijn we niet geroepen om te vervloeken, maar om te zegenen (Luc. 6:28, Rom. 12:14, 1 Kor. 4:12, 1 Pet. 3:9). Vijanden moeten we liefhebben en voor onze vervolgers bidden (Mat. 5:44, Luc. 6:27, 35, Rom. 12:20).

* Christenen moeten uitsluitend ge- of verbonden zijn aan Jezus, en niet aan een wintiman, medicijnman, dresiman, boenoman, sjamaan, magnetiseur, Maria, of hoe ze ook mogen heten, die door middel van seances met offers, rituelen met kruiden enzovoort, een macht boven ons willen vormen en ons afhankelijk maken (2Kor. 11:2)

* Door je in te laten met voodoo verontreinigt je jezelf, want daardoor ben je occult besmet geraakt. Gelukkig reinigt het bloed van Jezus ons van alle zonden (1 Joh. 1:5-10). Om bevrijd te worden moet het gesloten verbond worden verbroken, het verband moet worden herroepen, en moet de onbewuste zowel als de bewuste zonde van harte worden beleden en nagelaten onder aanroeping van Jezus als Redder en Heiland, dat is Heelmaker. Het vernietigen van al de bijbehorende attributen getuigt van het nieuwe leven in en door Christus. (Hand. 19:19)

drs. W.J.A. Pijnacker Hordijk

Voor betoverde voorwerpen zie: www.stichting-promise.nl/artikelen/bevrijdingspastoraat/betoverde-voorwerpen.htm

Noten

- 1 De avonturen van Kuifje, De Zonnetempel, Hergé, Casterman, p. 60
- 2 Voodoo, Reformatorisch Dagblad, 31-3-1989
- 3 Van Dale Groot woordenboek van de Nederlandse taal, drs. Ton den Boon, prof. dr. Dirk Geeraerts (hoofdredactie) (Utrecht/ Antwerpen: van Dale Lexicografie, 2005) deel 3 S-Z, p. 3990
- 4 Vodou blijft beladen, Mondialisering merkbaar in alcoholische offers aan geestwezens [commentaar op de tentoonstelling 'Vodou, kunst en mystiek uit Haïti' van 31-10-2008 tot 10-5-2009 in het Koninklijk Instituut voor de Tropen te Amsterdam], Marie Verheij, Nederlands Dagblad, 5-12-2008 ; Vodou zonder enge spelden, Coromandel Brombacher, Sp!ts 6-11-2008
- 5 Het Voodoo boek Heilzame toverkunst, Leah Gordon (Eke: ADC, 2000) p. 20, 21
- 6 Voodoo aan de macht, Irene Boonekamp, Algemeen Dagblad Reiswereld reportage, 23-6-2007
- 7 Het Voodoo boek Heilzame toverkunst, Leah Gordon (Eke: ADC, 2000) p. 49

- 8 Het Voodoo boek Heilzame toverkunst, Leah Gordon (Eke: ADC, 2000) p. 16
- 9 <http://www.tropenmuseum.nl/TM/Vodou/>
- 10 Voodoo aan de macht, Irene Boonekamp, Algemeen Dagblad Reiswereld reportage, 23-6-2007
- 11 Wat is vodou (en hoe vodou is Michael Jackson)?, Ellen de Bruin, NRC Handelsblad, zat. 11 en zondag 12 juni 2005, p. 55
- 12 Vrees voor voodoo door kerken aangekweekt, Maarten Keulemans, Haagsche Courant, 22-10-1996
- 13 Winti (serie wegwijs stromingen), H.J.M. Stephen, (Kampen: Kok, 2002) pp. 92-95
- 14 Het Voodoo boek Heilzame toverkunst, Leah Gordon (ADC, Eke, 2000) p. 20, 60
- 15 Voodoo: het werk van de satan, Tjerk S. de Vries, Nederlands dagblad Het katern, 6-4-2007, boekbespreking van Het land van Legba Voodoo in Afrika, Marnel Breure (Amsterdam: Augustus, 2006) 288. pp.
- 16 Van voodoo-staat tot christelijk bolwerk, Eric Leijenaar, Uitdaging april 2000
- 17 http://nl.wikipedia.org/wiki/Yayi_Boni Boni is vrijmetselaar. Hij is lid van een loge onder de Grande Loge Nationale Française, een Franse reguliere obediëntie. Hugeux, Vincent, Chefs d'Etat africains... et francs-maçons, www.lexpress.fr, 22 januari 2009 Op 15 maart 2007 overleefde Boni een aanslag op zijn leven.
- 18 Woede over 'duivelspact', De Telegraaf, 16-1-2010
- 19 Bericht zonder titel uit Het Zoeklicht 20-3-1993 citaat uit NRC Handelsblad.
- 20 Haïtiaanse christenen in de aanval tegen voodoo, Opwekking maart 1998, citaat uit FridayFax – Religion, Today, overgenomen in Hebbez, juni 1998 onder de titel Christenen 'breken' satans macht in Haïti. www.jesus.org.uk/dawn/1998/dawn9802.html Zie voor de bekering van een Haïtiaanse voodoopriester: http://www.cip.nl/nieuwsbericht_detail.asp?id=20140
- 21 De geheime wereld achter voodoo en winti, Wilkin van de Kamp, Crosslight Media, 2 Audio CD's, http://www.bevrijdingspastoraat.nl/sub-audio-cds/cd-wilkin-van-de-kamp.html?category_id=21&page=shop.browse&limit=20&limitstart=60
- 22 Regering Haïti erkent voodoo als godsdienst, Reformatorisch Dagblad 10-4-2003
- 23 Evangelischen Haïti strijden tegen vodou, Nederlands Dagblad 31-10-2008
- 24 Weer toont het kwaad z'n ware gezicht, Simon Kooistra, Nederlands Dagblad 18-1-2010
- 25 In Haïti zijn minstens 45 mensen vermoord omdat ze via voodoo of zwarte magie cholera verspreid zouden hebben. Ze werden door groepen met kapmessen aangevallen en in brand gestoken. Ongeveer de helft van de bijna tien miljoen Haïtianen doet aan voodoo, een mix van West-Afrikaanse geloven en christendom. De cholera-epidemie is in Haïti door angst en verwarring omgeven. De epidemie heeft al aan meer dan 2400 Haïtianen het leven gekost. De VN heeft een internationaal panel van experts ingesteld om de bron van de epidemie op te sporen. Sommigen denken dat de bron een Nepalese VN-basis in

* God wil vrijheid in plaats van gebondenheid (2 Kor. 3:17). Exorcisme is slechts bezwering of beheersing, en dus minder dan uitdrijven of bevrijden, waar het in wezen om moet gaan. De Here Jezus kwam opdat wij leven en overvloed zouden hebben. Hij is de goede herder, in tegenstelling tot de dief die komt om te binden, te stelen, te slachten en te vernietigen (Joh. 10:1-18).

* De geesten moeten gevoed worden door middel van offers met behulp van de voodoopriester. Hij begroet en roept de geesten van de vier windstreken op. Dat doet een wicca of heks trouwens ook. Om zich te reinigen moet men formules uitspreken. Het brengen van dierenoffers is echter niet meer nodig (Hebr. 9:28, 10:4, 11-14). Onze God is door offers niet om te kopen of te manipuleren.

* Zogenaamde positieve bezetenheid, harmonische relatie met winti zou bescherming, voorspoed, gezondheid geven en negatieve bezetenheid: ziekte, tegenslag enz.. Zowel zwarte magie als witte magie zijn echter uit den boze. Amuletten werken niet tegen vloeken, maar slechts de naam van onze Heer (Spr. 18:10) en het bloed van het Lam (Ef. 1:7, Op. 1:5,

Haïti is. <http://nos.nl/artikel/207500-voodoom-oorden-in-haiti-om-cholera.html>

- 26 **Woede over 'duivelspact'**, De Telegraaf, 16-1-2010, zie <http://nos.nl/artikel/132157-vooodoo-in-de-polder.html>
- 27 Helaas is daar ook niet alles pais en vree. Volgens de mensenrechtenorganisatie Jubilee Campaign (feb. 2011), zijn sinds de aardbeving minimaal 7300 kinderen van Haïti naar de Dominicaanse Republiek verhandeld en zijn er sinds 2008 geen minderhandelaars meer veroordeeld.
- 28 **Voodoo trekt aandacht in VS**, Reformatorisch Dagblad, 4-12-2003
- 29 **God op het web**, Silvan Schoonhoven, Haarlems Dagblad, 15-8-2000
- 30 **Voodoo aan de macht**, Irene Boonekamp, Algemeen Dagblad Reiswereld reportage, 23-6-2007, zie ook http://www.voodooomuseum.com/index.php?option=com_content&view=article&id=41&Itemid=37
- 31 **Voodoo bemoeilijkt hulp aan Afrikaanse prostituees**, Nederlands Dagblad 13-5-2008
- 32 Maria van Daalen (Voorburg, 8 juli 1950) is een Nederlands dichtster en schrijfster. Maria van Daalen is een pseudoniem van Maria Machelina de Rooij. In 2007 wilde Van Daalen toetreden tot de Rooms-katholieke Kerk, maar dit stuitte in eerste instantie op tegenstand van het bisdom Haarlem, omdat ze in de media verklaarde zich ook te willen laten wijden tot Vodou-priesteres [1] [2]. Vodou en rooms-katholicisme zijn een combinatie die veel voorkomt, getuige de tientallen miljoenen rooms-katholieken die ook Vodouisants zijn, of aanhangers van Winti, Obeah, Xango, Santeria, Candomblé, Espiritismo, Makumba, Palo Mayombe, of aanhangers van een van de andere godsdiensten uit de slaventijd; er zijn ca. 15 van deze onderling verwante religies in het Caribische gebied.
- 33 <http://www.trouw.nl/tr/nl/4324/nieuws/article/detail/1195423/2008/10/31/Met-een-been-in-de-wetenschap-met-het-andere-in-de-magie.dhtml>, Koert van der Velde – 31/10/08
- 34 **Wat is vodou (en hoe vodou is Michael Jackson)?**, Ellen de Bruin, NRC Handelsblad, zat. 11 en zondag 12 juni 2005, p. 55; http://www.mariavandaalen.nl/hoofd/vodou_hoofd.html
- 35 **Het Voodoo boek Heilzame toverkunst**, Leah Gordon (Eke: ADC, 2000) p. 92-97
- 36 **Het Voodoo boek Heilzame toverkunst**, Leah Gordon (Eke: ADC, 2000) p. 114-115
- 37 **Het verhaal; van Legba Voodoo in Afrika- Benin**, Marnel Breure (Amsterdam: Augustus, 2007) 286 pp. Tempels vol geheimzinnige krachtbeelden, bloederige rituelen en duistere aandriften – Marnel Breure stort zich in de vooedocultuur van het West-Afrikaanse Benin. Heilzaam is het allemaal niet want zij is terechtgekomen in een land waarin angst en achterdocht de toon zetten. Wanneer een overleden vooedopriester uit zijn graf wordt gehaald, vlucht ze gedesillusioneerd naar Nederland, maar keert weer terug, vastbesloten om haar zoektocht naar goed en kwaad een constructieve wending te geven. Ze zet een radicale stap en laat zich inwijden in een belangrijk onderdeel van de vooedocultuur.

De toren van Babel

Nu zijn ze één volk en spreken zij allen dezelfde taal. Wat zij nu doen is nog maar een begin; later zal geen enkel plan van hen meer te stuiten zijn (Gen. 11:6).

De ontwikkelingen in de Arabische landen laten weer eens zien hoe informatietechnologie op onze machtsstructuren werkt. Facebook, My Space, Hyves, Twitter en andere sociale netwerken zijn een katalysator voor grote revoluties gebleken. Informatieverwerkende systemen als computers, netwerken, satellieten, video's en internet zijn verlengstukken van de psychologische eigenschappen van onze geest. De ware democratie lijkt de collectieve geest van de moderne media te zijn. Internet wordt steeds meer de projectie van ons emotionele onderbewustzijn. In het artikel 'Van Adam tot Cyborg' wordt melding gemaakt van convergerende technologieën, dat wil zeggen een samenstelling van nanotechnologie, biotechnologie, informatietechnologie en cognitieve wetenschappen. Ze raken de mens in het wezen van zijn identiteit. Er is sprake van een exponentiële groei: ieder jaar lijken de kennis en mogelijkheden zich te verdubbelen. Een alledaagse smart Phone bevat al een miljoen keer krachtiger informatiesysteem dan de eerste computers, die soms een heel gebouw vulden. In de nanotechnologie worden over enkele jaren machines op moleculair niveau gebouwd.

Dit zal onder andere grote medische implicaties hebben, en als men dit voegt bij het 'verlengde bewustzijn' zoals dat in het transhumanisme voorspeld wordt, lijkt eeuwig leven binnen menselijk handbereik. Ray Kurzweil, een vooraanstaand informatica-deskundige, voorspelt dat over 8 jaar de 100 miljard cellen van een brein gedownload kunnen worden, dit is het volgende immense project na het in kaart brengen van het DNA. Verschillende identiteiten, waaronder virtuele, worden mogelijk. Joël de Rosnay, een bioloog en futuroloog, voorspelde al in de negentiger jaren dat het derde millennium gekenmerkt zal worden door decentralisatie, globalisering, harmonisatie en machtsuitoefening. Het is de mythe van de supermens die zijn eigen

werkelijkheid creëert. In 'Van Adam tot Cyborg' worden vooral de materiële aspecten belicht, in het artikel van Thomas Gerlach de meer de filosofische en psychologische implicaties met daarbij de gebrokenheid van de identiteit. In een eerder gepubliceerd artikel over virtuele verleiders heb ik de geestelijke implicaties aangegeven.

1) Autonomie

(Gen. 3:22-24) De mens lijkt zich te ontwikkelen tot een wezen wat steeds meer controle krijgt over zijn omgeving. De wereld lijkt steeds kleiner te worden. De mens lijkt goddelijke eigenschappen zoals alomtegenwoordigheid, scheppingskracht te winnen, en beperktheden en begrensdheden van zijn lichaam en bestaan te verliezen.

2) Identiteitscrisis

Eenzijds leidt dat tot vergroting van het 'ik', anderzijds wordt er geen duidelijk onderscheid meer gezien tussen God en de mens en de rest van de wereld, tussen werkelijkheid en irrealiteit, en tussen ruimte en grenzen van tijd (Zie Rom. 1:18 vv). Mensen kunnen zich in verschillende situaties verschillende identiteiten aanmeten.

3) Wereldbeeld

De mens wordt, zoals hierboven aangegeven, overspoeld met een materialistisch, reductionistisch, symbiotisch en evolutionerend wereldbeeld, waarin men steeds verder ontwikkelt van het besef dat we in Gods wereld leven en verantwoording tegenover Hem hebben af te leggen over hoe we met onszelf, de ander en Zijn schepping zijn omgegaan. De geest die in de wereld is en (tijdelijk) zich ontwikkeld heeft, is niet uit de liefde van God maar een geest van de begeerte des vlezes, de begeerte der ogen en een hovaardig leven (1 Joh. 2:15-16). Naast alle hightech ontwikkelingen is er herbetovering terug naar de duistere middeleeuwen, WillemJan PijnackerHordijk maakt hier melding van. Het oude Babel lijkt te herrijzen, maar in Openbaring 18:10 staat: Wee de grote stad Babel (Hebreeuws voor Babel), de sterke stad, want in één uur is uw oordeel gekomen.

Er is inderdaad een explosieve ontwikkeling, die zijn weerga in de geschiedenis niet kent, des te meer is de komst van de Heer nabij die zegt: "Zie Ik maak alle dingen nieuw".

Gerard Feller

We zijn dankbaar dat velen bij het overmaken van het abonnement iets extra's hebben over-gemaakt. We hebben de benodigde ontvangsten voor de dekking van de kosten voor dit jaar voor ons blad en onze website bijna rond. Wilt u ons verder helpen door het winnen van abonnees, giften en gebed?

Colofon

Het blad "Promise" is een uitgave van stichting Promise en verschijnt 4 maal per jaar.

Het doel van de stichting is de verkondiging van het evangelie van Jezus Christus.

De stichting tracht dit doel te bereiken door:

- Het toetsen van allerlei maatschappelijke en geestelijke stromingen en denkwijzen, vooral op medisch en sociaal gebied aan het Woord van God, de Bijbel.
 - Het publiceren via het blad "Promise" van geschriften en of bijbelstudies met bovengenoemd doel, dit tevens via audiovisuele middelen aan een zo breed mogelijk publiek.
- De stichting is interkerkelijk en heeft als grondslag, zich daarbij alleen te laten leiden door de Bijbel, waarvan ze gelooft dat dit het geïnspireerde Woord van God is en alleen onfeilbaar gezag heeft.

We geloven dat God deze wereld zo lief heeft, dat Hij zijn Zoon gegeven heeft om onze straf op de zonde te dragen, opdat wij, indien we in Hem geloven eeuwig met Hem mogen leven en ook nu dagelijks Zijn aanwezigheid mogen ervaren. Door middel van diverse activiteiten van de stichting willen we deze boodschap uitdragen

Redactie

Gerard en Coby Feller, Oudewater
drs. W.J. Pijnacker Hordijk, Delft

Comité van aanbeveling

Ds. Orlando Bottenbley
Drs Martie Dieperink
Drs Bert Dorenbos
Drs MartienJan de Haan
Prof. dr. Ir. Henk Jochemsen
Dhr. Hans L.J. Keijzer
Prof.dr. Martjan Paul
Drs Chr. Steyn
Dhr. Teun Stortenbeker
Dhr Feike ter Velde
Ds dr. Paul J. Visser
Drs Jef de Vriese (België)
Drs Téó v.d. Weele
Dr. Jim Wilder (U.S.A.)

De verantwoordelijkheid voor de inhoud van de artikelen is voor de auteur en/of de redactie

Vormgeving

DUO-ontwerp, Utrecht

Druk

Boom & van Ketel, Haarlem

ISSN: 1383-0295

verschijnt 4x per jaar

Abonnement: minimaal € 12,50 per jaargang

St.Promise

Lange Burchwal 80
3421 SM Oudewater
Tel. 0348 - 563359
Fax. 0348 - 563968
e-mail: info@stichting-promise.nl
internetpagina: www.stichting-promise.nl
Rabobank: 39.16.83.071
Postbank: 4906197

Voor België:

jaarrekening abonnement minimaal € 12,50
Belg.Post.Rek.Nr. 000.16.92.998-57
St.Promise
Lange Burchwal 80
3421 SM Oudewater, Holland

Losse nummer € 3,50

